O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

NAMANGAN MUHANDISLIK-PEDAGOGIKA INSTITUTI

<<Kasb ta’limi>> fakulteti

Kasb ta’limi (Informatika va IT) kafedrasi

<<Informatika va AT>> fanidan

Kurs ishi

Komissiya raisi: ____________________

A’zolari: ____________________

____

Bajardi: ____________________

____

Namangan – 2015 y.

Mundarija

1. Kirish…………………………………………………………………………..___
2. Asosiy qism
  2.1 Masalani qo`yilishi va uning amaliy ahamiyati…….…………..___
  2.2 O`zbekistonda Futbollning rivojlanishi haqida Web sahifa yaratish bo`yicha nazariy ma`lumotlar tahlili ………………..___
  2.3 Web sahifani yaratishda foydalanilgan dasturiy vositalarning imkoniyatlari………………..…………………………………………..___
  2.4 Web sahifani yaratish ketma-ketligi…….………………………… ___
  2.5 Yaratilgan Web sahifadan foydalanish yo`riqnomasi…………………………………………………………..___
3. Internet ma`lumotlari……….……………………………………..……..___

4. Xulosa………………………………………………………..___

5. Foydalanilgan adabiyotlar va internet saytlar ro`yhati……..___

6.Ilova..…………………………………………………….___

Zarur informatsiyani izlash,

Ijodiy jarayondir

Xozirgi zamon ilmiy – texnika taraqqiyotining asosi bo’lmish xissoblash texnikasidan ishlab chiqarishning turli iqtisodiy vazifalarini xal etish va xar-xil murakkab masalalarni yechishda keng foydalanilmoqda chunki ko`p faktorlarni xissobga olish ulkan xajmdagi axborotlar bilan ishlash zaruriyati electron mashinalarsiz xal etishni imkon bermaydi.

Xisoblash texnikasi yordamida mashinasozlik, transport ishlab chiqarishni rejalashtirish loyixalash xisoblash xamda taxlil ishlari keng xal qilinmoqda. Shuning uchun xam xisoblash texnikasi keng joriy etilishi munosabati bilan bu texnikalardan mustaqil foydalanadigan mutaxasisslarga talabv osha bormoqda.

Vaxolanki birnecha asrlardan buyon insoniyat xissob ishlarini mashinalar yordamida bajarishga urunib kelgan. Provart natijada 1642 yili buyuk Fransuz fizigi Paskal matematika 2 amlini yani ,, qo`shish va ayirish” ishlarini bajaradigan dastlabki xisoblash mashinasini yaratdi.

Birinchi electron mexanik mashinasi Amerika olimlari tomonidan 1937 yili ishlab chiqildi. Ushbu xisoblash mashinasi electron mexanik relelardan tashkil topgan bo`lib besh ot kuchiga ega bo`lgan elektro dvigatel orqali ishga tushurilar edi. Xisoblash texnikasining electron davri 1945 yildan boshlanadi. Chunki dunyoda birinchi bo`lib Amerika qo`shma shtatlarida ENIAS nomli electron xisoblash mashinasi yaratilgan. Uning xotira qurulmasi electron lampalarga asoslangan bo`lib,boshlang`ich,oraliq va dasturlarni saqlash uchun xizmat qilgan. Dastur va malumotlarni kiritish uchun perfokartalar,natijalarni olish uchun esa alifbo-sonli bosma qurulmasi ishlatilgan. 1981 yili IBM firmasi tomonidan katta EXEM lardan qolishmaydigan darajadagi 16 zaryadli mukammal kompyuter yaratildi. IBM PC aparaturasi va dastur maxsulotlari loyixalari elon qilinganidan so`ng kompyuterlarni takomillashtirish ustida izlanishlar kengaydi. Bu esa o`z navbatida IBM firmasini mashxurligini oshirdi va bu firma xozirda pintium rusumli zamonaviy va qulay kompyuterlarni ishlab chiqarmoqda.

Xozirgi kunda informatika va axborot texnalogiyalari faniga juda keng miqyosda etibor berib kelinmoqda.

Shu jumladan maktab, kollej, akademik litsey, oily o`quv yurtlarida bu fan keng miqyosda o`qitib kelinmoqda. Bunga misol qilib aytadigan bolsak oldin bu fanni bir haftada bir marta o`qitiladigan bolsa xozirda esa xar kuni o`tib kelinmoqda. Bu xam informatika fanini yanada rivojlanib kelyotganidan dalolat beradi. Xozirgi kunda darslar xam turli xil prezentatsiyalar, slaydlar, va electron doskalar yordamida o`tib kelinmoqda. Misol uchun ingliz tillari xam lingafon xonalarda o`tib kelinmoqda. Bu xam informatika fanining yanada rivolanib kelayotganidan dalolat beradi.

Bugungi kunda fan texnikammiz axborot texnalogiyalarisiz yani kompyuterlarsiz tasavvur eta olmaymiz, chunki zamonaviy xisoblash mashinalari va ular bilan bog`liq yangiliklar shaxsiy va ijtimoiy xayotimmizda xech birimmiz o`zimmizni mobil telefonlarsiz tasavvur eta olmaymiz.

Shu jumladan mamlakatimmizda informatika soxasiga qay darajada etibor berilayotgani yani davlat tomonidan tartibga solishning muximligi va respublikada axborotlashtirish jarayonini tezlashtirish zaruriyatini xissobga olgan xolda O`zbekiston Respublikasi Vazirlar maxkamasining 1992 yil 8 dekabrdagi qarori bilan fan va texnika bo`yicha davlat qo`mitasi qoshida axborotlashtirish boshqarmasi tuzildi.

O`zbekiston Respublikasining Prezidenti 2002 yil 30 maydagi ,, Kompyuterlashtirishning yanada rivojlanish va axborot kamunikatsiya texnalogiyasini joriy etish to`g`risida" gi farmoni va uni bajarilishini taminlash yo`lida Vazirlar maxkamasining 2002 yil 6 iyundagi maxsus qarori Respublikammizda Informatika va Axborot texnalogiyasini rivojlantirishda bir muxum bosqich bo`lib qoldi.

2010 yilda kompyuterlashtirish va axborot komunikatsiyasi texnalogiyalarini rivojlantirish dasturi tasdiqlandi. Unda telekomunikatsiyalar va malumotlar uzatishni rivojlantirish dasturi tasdiqlandi. Unda telekomunikatsiyalar va malumotlar uzatishni rivojlantirish resurslaridan foydalanish internet tarmog`ida o`z saytlarini yaratishning maqsadli yo`nalishlari belgilanadi.

O`zbekiston Respublikasining Axborotlashtirish to`g`risidagi, ,, Elektron xujjat aylanishi to`g`risidagi" qonunlar, shuningdek O`zbekiston Prezidentining 2012 yil 21 martdagi ,, Zamonaviy axborot komunikatsiyasi texnalogiyalarini yanada joriy qilish va rivojlantirish chora tadbirlari to`g`risidagi", 1730 sonli qarori qabul qilinishi munosabati bilan mamlakatimmizda shu jumladan viloyatimmizda xam 2012-2014 yillar davrida

AKT soxasi bundan yuqori darajaga ko`tarish uchun turli xil reklamalar qilishni ko`zda tutiladi.

Mamlakatimmizda ushbu yillni sog`lom bola yilida davlat dasturining maqsad va vazifalari xamda uning bajarilishi to`g`risida keng axborot tushuntirish ishlari olib borilishini tashkil etish, bunda ommaviy axborot vositalarining shu jumladan electron ommaviy axborot vositalarining va internet tarmoqlarining imkoniyatlari ishga tushurildi.

O`zbekiston Respublikasi vazirlar maxkamasining ,, Toshkent shaxridagi INXA universitetining faoliyatini shakllantirish va moddiy texnika bazasini tashkil qilish chora tadbirlari to`g`risida" gi qarori 27 mart 2014 yil 72 qarori.

,, Mobil aloqa milliy operatura tarmog`ini jadal rivojlantirish uchun shart – sharoit yaratish chora tadbirlari to`g`risida" (19.03.2014) gi qarori.

,, Davlat va xo`jalik boshqaruvi maxalliy davlat xokimiyati  orgini faoliyatida axborot kamunikatsiya texnalogiyalarini joriy etish va rivojlantirishning xolatini o`rganishni amalga oshirish tartibi to`g`risida " (23.04.2014) gi qarorlari qabul qilindi.

Meni kurs ishini bajarishimdan maqsadim Sport faoliyatini xamda sportchilarning dunyoxamjamiyatida o`z muloxaza va munosabatlari bilan qatnashishini taminlashga xizmat qiluvchi dasturni yaratishdan iborat.

2.1 **Masalani qo`yilishi va uning amaliy axamiyati**

Menga kurs ishi sifatida quyidagi mavzuga oid quyidagi vazifalar berildi.

,, O`zbekistonda futbolning rivojlanishi to`g`risida WEB saxifasi yaratish " mavzusi berildi. Meni futbol xaqida Web saxifa yaratishimdan maqsadim xozirda unib o`sib kel;ayotgan yosh futbolchilarimmizni bu sport turiga yanada kuchliroq qiziqtirish xamda futbol olami xaqida tayyorlangan WEB saxifa orqali futbol yangiliklaridan kattayu kichik doimo xabardor bo`lib turishligidir.

Ushbu maqsadni amalga oshirish uchun quyidagi vazifalarni amalga oshirishim kerak.

Kirish : Informatika fanining kelib chiqish tarixi va rivojlanish istiqbollari, fanga oid davlatimiz raxbari va oily majlisning qaror-farmonlari ,, Obod turmush yili davlat dasturi " da informatikaga oid yangiliklar hamda erishilayotgan yutuqlari haqida.

Asosiy qism : Masalani va uning axamiyati.

Bu qism Web saxifani yaratishdan maqsad uning qanchalik ommaviylik va foydalanuvchilar uchun yetarli ma`lumotlar bilan boyitilganligi to`g`risida.

O`zbekistonda futbolning rivojlanishi xaqida Web saxifa tayyorlash bo`yicha nazariy malumotlar taxlili.

Web saxifani yaratishda foydalanilgan dasturiy vositalarining imkoniyatlari. Web saxifa yaratishda Microsoft Office, Front Page dasturdan foydalanilgan bu dastur yordamida turli xil ko`rinishdagi Web saxifalarni tayyorlash va taxrirlash kabi amallarni bajarish xaqidagi ma`lumotlar.

WEB saxifani yaratish ketma – ketliklari Web saxifani yaratish bosqichlari xar qadamda bajarilgan ishlar ketma – ketligi va rasmli ko`rgazmalar xaqida.

Yaratilgan Web saxifadan foydalanish yo`riqnomasi qismida yaratilgan maxsulotni ishga tushurish va undan foydalanish xaqida malumotlar va rasmli ko`rgazmalar xaqida.

Internet malumotlari.

Kurs ishimga oid internetdan olib foydalangan malumotlar yangiliklar va qo`shimcha malumotlari.

Xulosa : Kurs ishimni tayyorlash davomida o`rgangan usullar va malumotlar xaqidagi fikr muloxazalar.

Foydalanilgan adabiyotlar va internet saytlari ro`yxati. Foydalanilgan adabiyotlar va internetdagi saytlar.

Ilova : Kurs ishini tayyorlashda foydalanilgan malumotlarni kompyuter nusxasini va electron variantini mavzularimga oid internet malumotlari.

2.2 O`zbekistonda futbolning rivojlanish mavzusida Web daxifa yaratish mavzusi bo`yicha nazariy malumotlar taxlili:

O`zbekiston futbol federatsiyasi O`zbekistonning futbol klublari va musobaqalarini idora etuvchi tashkilotdir. Futbol – O`zbekistondagi madaniy xayotning ajralmas qismidur. O`zbekiston futbolining tarixi chuqur va mustaxkam ildizga ega bo`lib bu ildizlar

XX-asr boshlariga borib taqaladi:

Tarix

1912-yildayoq xozirga kelib ,, Millionlar o`yini " deb atalayotgan maskur o`yin ,, kasalligi " bilan Farg`ona va Qo`qonning butun axolisi ,, og`rigan " edi. O`zbek futboli tarixidagi ilk jamoa xam aynan shu voxada paydo bo`lgani xam fikrlar isbotidir. Shundan so`ng Samarqand, Toshkent, Namangan xamda O`zbekistonning boshqa shaxarlarida turli futbol

turli futbol paydo bo`la boshladi. O`tgan asrning 20-yillari o`rtalariga kelib mamlakat birinchi liga baxslari xam o`tkazila boshladi.

1928-yilda O`zbekiston milliy terma jamoasiga asos solindi. O`sha kezlarda endi tashkil etilgan jamoa Moskvada o`tgan

Spartakiada baxslarida o`ziga xos natijalarni qayt etadi.
30-yillarga kelib Ozbekistonlik futbolchilar xalqaro o`yinlar doirasida birinchi g`alabani nishonlashti. Xavaskor futbolchilardan tashkil topgan Norvegiya va Germaniya terma jamoalari mag`lubiyatga uchratildi.
1939-yildan etiboran O`zbekistonning yetakchi jamoalari jumladan Toshkentning ,, Dinamo " ,

,, Todo " , ,,Spartak " kabi futbol futbol klublari Sobiq Ittifoq birinchiligi xamda mamlakat kubogi o`yinlarida B toifasidagi sport ustalari o`rtasidagi musobaqalarda ishtirok etishni boshlashdi. 1956-yilda esa xozirga kelib nafaqat o`zbekistonning balki butun Osiyoning

eng kuchli jamoalaridan biri ,, Paxtakor “ futbol klubiga asos solindi. ,, Paxtakor “ jamoasi 1962-xamda 1982-yillarda sobiq ittifoq chempionatida 6-o`rinni eganladi. 1968-yilda esa jamoa vakillari sobiq ittifoq kubogi baxslarining finaliga yo`l olishgan.

O`sha kezlarda Toshkent viloyati sharafini ximoya qiluvchi

,, Politetdel " , Jizzaxning ,, Boston " , Farg`onaning ,, Neftchi " , Namanganning ,, Navbaxor " , Samarqandning ,, Dinamo " , klublari xam sobiq ittifoq chempionatning birinchi ligasida muvoffaqiyatli ishtirok etishdi:

1991-yilda O`zbekiston futbol Federatsiyasi (O`FF) 1994-yildan boshlab

Osiyo futbol konfederatsiyasi (O`FK) xamda FIFA ning to`laqonli azosiga aylandi: Shu yo`l bilan mamlakat jamoalari yirik xalqaro turnirlarda ishtirok etish xuquqini qo`lga kiritdi: Jaxon va Osiyo chempionat baxslari:, olimpiada va Osiyo o`yinlari musobaqalari o`z navbatida Federatsiya raxbarlarini futbo mutaxassislari murabbiylar va barcha darajadagi murabbiylariga bo`lgan munosabatlari tiklash va

qayta yo`lga qo`yish imkoniyatni yaratib berdi: Anashu etibor va xarakatlar bois turli yo`llarda Farg`onaning Neftchi xamda qarshining Nasaft jamoalari Osiyoning klublar o`rtasidagi nufuzli Qit`a kubogi o`yinlarida muvoffaqiyatli ishtirok etdi: Yutuqlardan bir

shingil sifatida O`zbekiston terma jamoasining 1994-yilda Yaponiyaning Xirosima shaxrida o`tkazilgan Osiyo o`yinlarida chempion bo`lganini aloxida tilga olish mumkin. Bu xozirga qadar O`zbekiston terma jamoasining eng katta yutuqlaridan biri sanaladi: shuningdek 2000-yilda Futzal yani mini futbol bo`yicha O`zbekiston terma jamoasi Osiyo chempionati 2-o`rinni eganladi:

2002-yilga borib 20 yoshgacha bo`lgan futbolchilardan iborat O`zbekiston yoshlar terma jamoasi jaxon chempionatining final qismiga yo`llanmani qo`lga kiritdi. Terma jamoaning muvoffaqiyatli ishtiroklari klub va bolalar futbolining tezkor ravishda rivojlanishini O`zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Abdug`anivich Karimov xamda mamlakat hukumatining diqqat va etibori bilan bog`lash mumkin. O`zbekistonning mustaqillik yo`llarida Vazirlar Maxkamasining O`zbekistonda futbolning rivojlantirish borasidagi qarorlari futbilni rivojlantirishga xizmat qildi: Bu orada mini – futbol ayollar va bolalar xamda o`smirlar futboli ommaviy futbolni

rivojlantirish borasida barcha masalalarni normativ baza yuzaga keldi: Bu esa xalqaro musobaqalarda terma jamoalar va klublarning muvoffaqiyatli ishtirokiga sabab bo`ldi.

2.3 Web saxifa yaratishda foydalanilgan dasturiy vositalarning imkoniyatlari.

Web- saytni qisqa muddatlarda ishga tushirish mumkin? Xuddi shunday holatlarda sizga Microsoft Front Page amaliy dasturi yordam beradi.

Bu masalani hal qilishdan avval World Wide Web (yoki Web) nima ekanligini bilib olishimiz kerak bo’ladi. World Wide Web Inter net tizimi bilan ishlashni ancha osonlashtiradi va u Tim Berners Li tomonidan 1992 yilda Internet resurslarini ko’rib chiqishni osonlashtirish maqsadida yaratilgan edi. Internet resurslarini ko’rib chiqish uchun mo’ljallangan programmalar Web-brouzerlar deb ataladi. World Wide Web hosil qilish texnologiyasi asosiga gipermatnlar tuzish asos qilib olingan.

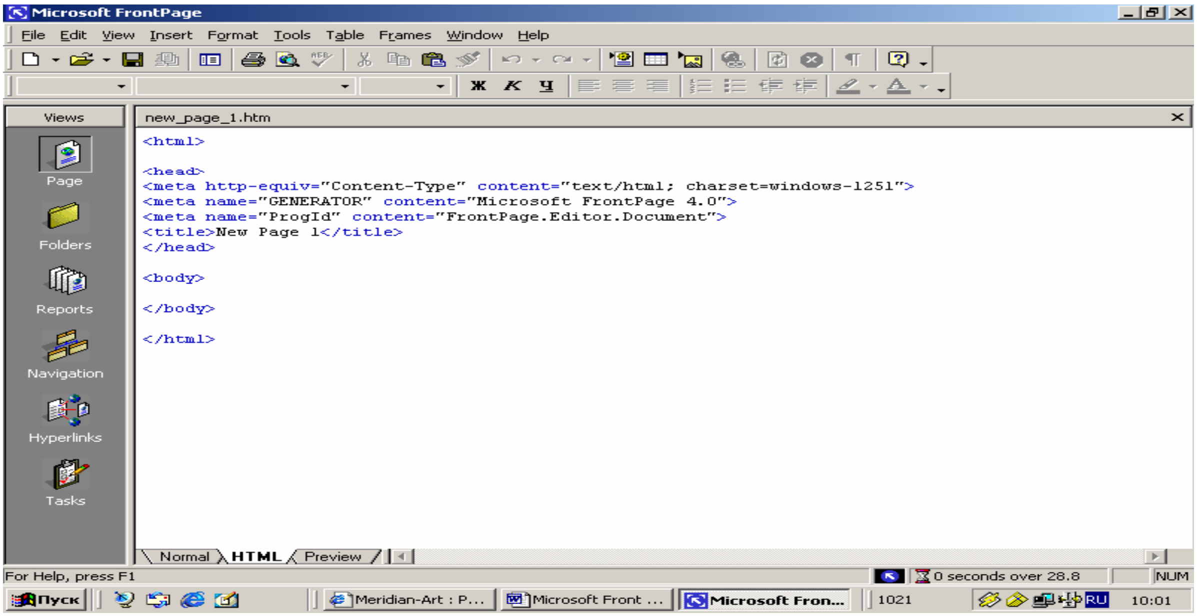

Gipermatn deganda bir-biri bilan bog’liq bo’lgan sahifalar majmuasi tushuniladi. Bunday tuzilishdagi sahifalar to’plamini uzatish, qabul qilish va ularni boshqarish uchun HTTP (Hyper Text Transfer Protocol)- Giper matnlarni uzatish protokoli) tushunchasi Xususiy kompьyuterda ishlashni o’rganing ishlatiladi va World Wide Web ham xuddi shu protokol vositasida faoliyat ko’rsatadi. Agarda World Wide Web asosini HTTP tashkil qilsa, Web sahifaning o’zi HTML (Hyper Text Markup Language – Gipermatnli hujjatlarni belgilaydigan programma tili) ga asoslangan. HTML tilida gipermatnli xujjatlarning tuzilishi va formatini aniqlash uchun TEG deb nomlangan buyruqlar majmuasi ishlatiladi. Web-brouzerlar ushbu buyruqlarni tegishli matnlarga yoki grafik tasvirlarga aylantiradilar hamda ularning kompьyuter ekranidagi tasvirlarini hosil qiladilar. Bundan tashqari HTML tili giperko’rsatgichlar orqali Web- brouzerga boshqa sahifalarga o’tishni hamda ularning ma’nosini ekranda ko’rsatishni ham tashkillashtirib berishi mumkin. Microsoft Front Page dasturining asosiy oynasida

HTML tugmachasi bosilgan holatda hosil bo'ladigan quyidagi rasmda HTML tilining bir qancha buyruqlarini ko'rib chiqishimiz mumkin:

Quyida biz masterlar yordamida Web-sayt tashkil qilishni ko'rib chiqamiz. Masterlar bir necha xil bo'lib, ular xilma-xil turga mansub oddiy yoki murakkab Web-saytlarni maxsus dialog oynachalari orqali tashkil qilishga imkon beradi. Xar bir dialog oynasidagi savollarga aniq va to'g'ri javob berilsa, foydalanuvchi talablariga javob beradigan Web-saytlarni osonlik bilan yaratish mumkin bo'ladi. Bu usulni ko'rib chiqish uchun Windows ning asosiy oynasidagi Start (Pusk) tugmachasi bosilib, undan Programs (Programmы) punkti tanlab olinadi va undan Microsoft Front Page belgisi turtiladi. Ishga tushgan Front Page dasturi oynasidan File (Fayl) buyrug'ining New (Cozdatь) imkoniyati tanlansa, unda Web buyrug'i ko'rinadi. Agarda u tanlangan taqdirda ekranda New (Cozdatь) dialog oynasi xosil bo'ladi:

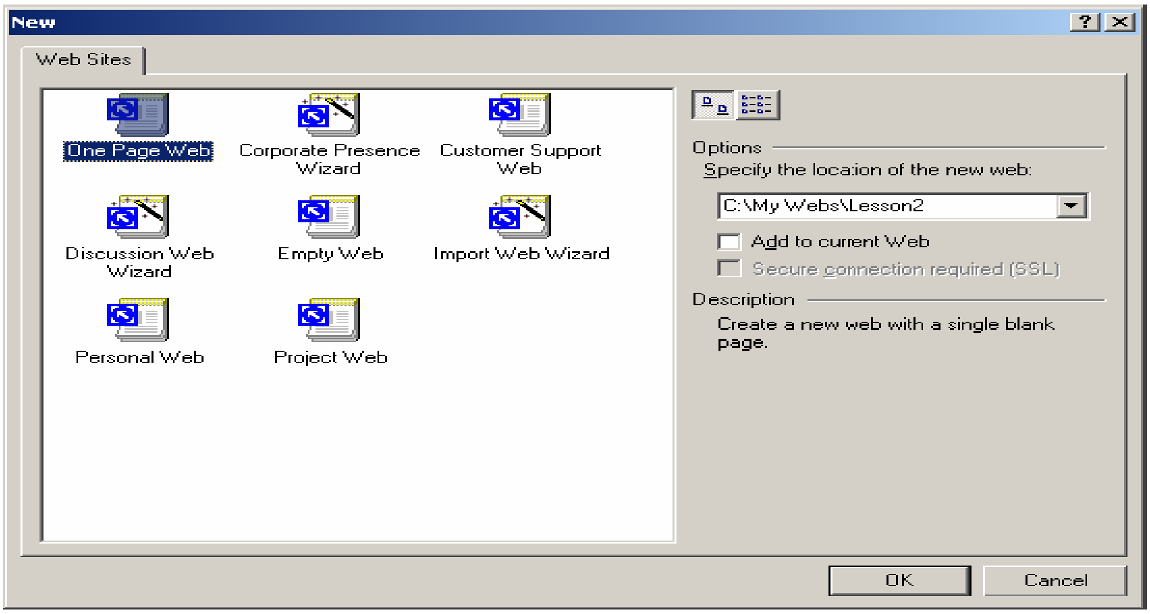

Bu oynadan Web-sayt larning qanday turga mansub bo'lishini tanlab olish mumkin. Ya'ni, undan foydalanib, Web-sayt hosil qilish uchun ishlatilishi mumkin bo'lgan bir qancha masterlarni ishga tushirish mumkin. Ularning biri Master (Wizard) Discussion Web bo'lib, uning yordamida muhokamalar tashkil qilishga mo'ljallangan Web-sayt lar tashkil qilish mumkin. Bunday saytning foydalanuvchilari boshqalarning ma'lumotlarini ko'rishlari, ularga javoblar yuborishlari yoki o'z ma'lumotlarini saytda joylashtirishlari mumkin. Ikkinchisi Master (Wizard) Import Web deb atalib, kompьyuteringizdagi yoki Web - serverdagi fayllar asosida yangi Web-sayt lar qilish imkonini beradi.

Saytni yaratib bo’lgandan so’ng Web – sahifalarni yoki sayt tuzilishini o’z extiyojingizga mos ravishda o’zgartirishingiz yoki to’ldirishingiz mumkin. Ushbu master oldindan mavjud bo’lgan Web-saytlaringizni yangilash va tekshirish uchun juda qo’l kelishi mumkin. Keyingi master Master (Wizard) Corporate Presence deb nomlangan va u tashkilotlarning yoki kompaniyalarning Web-sayt larini yaratishga imkon beradi. Yuqoridagi Xususiy kompьyuterda ishlashni o’rganing oynadan boshqa turdagi masterlarning bajaradigan ishlarini ham ko’rib chiqishingiz mumkin. Quyida Corporate Presence Wizard deb nomlangan master yordamida Web-sayt hosil qilishni ko’rib chiqamiz. Bunday sayt uy sahifasini, mundarijalar jadvalini, yangiliklar sahifasini, mahsulotlar va xizmatlarni o’z ichiga olgan direktoriyni, har bir mahsulot yoki xizmat turiga bag’ishlangan Web – sahifalarni, foydalanuvchilar bilan muloqotni tashkil qilishga mo’ljallangan sahifani hamda tashkilot saytida ma’lumotlar u1072 axtarishga imkon beradigan Web – sahifani o’z ichiga qamrab oladi.

Endigi ishimiz yuqoridagi oynadan Corporate Presence Wizard nomli belgini sichqoncha ko’rsatgichi bilan bir marta turtish (belgilash) bo’ladi. Natijada Front Page dasturi sayt tashkil qilish uchun Corporate Presence masterini ishlatish kerakligi haqida topshiriq oladi. Endi Specify the Location of the New Web (Yangi Web-sayt ning joylashuvi aniqlansin) deb nomlangan maydonda quyidagi buyruqni terishingiz kerak bo’ladi:

Bu buyruq yordamida Front Page dasturi xuddi shu nomli papka xosil qiladi va barcha Web fayllarni xuddi shu papkaga joylashtiradi. Agarda siz boshqa disk bilan ishlayotgan bo’lsangiz, yuqoridagi S harfini boshqasiga almashtirishingiz kifoya. Endi OK tugmachasini tugmasini turting. Bunda Corporate Presence masterining quyida ko’rsatilgan birinchi oynasi ochiladi:

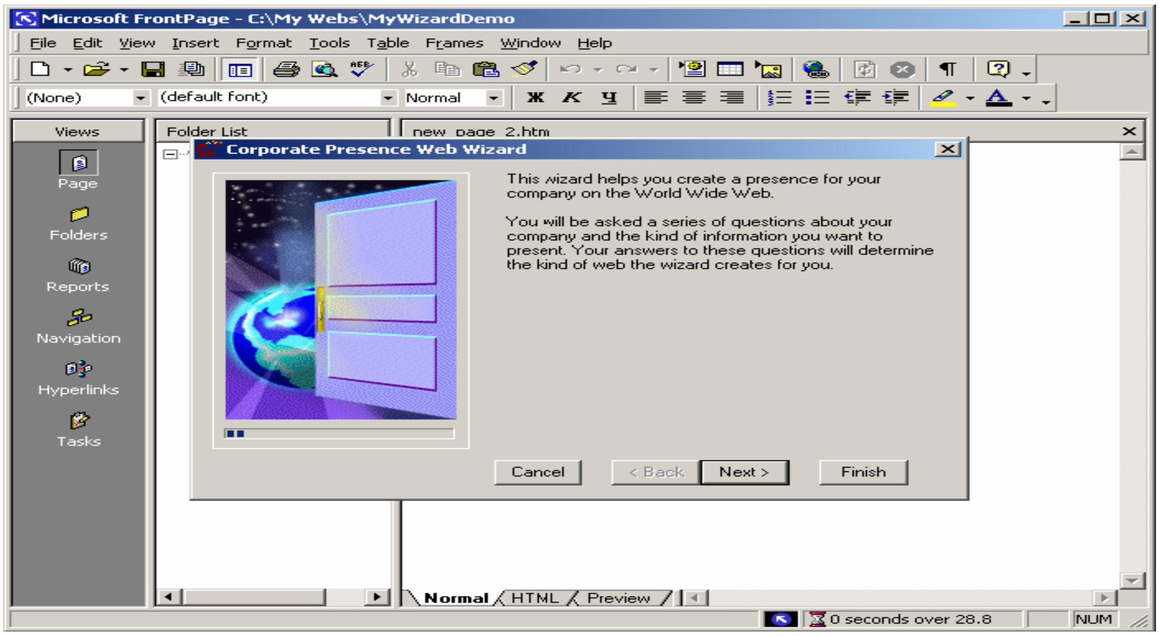

Ushbu oyna masterning nima ekanligini va qanday ishlar bajarishini tushuntiradi. Endi bu oynadagi Next (Dalee) tugmasi bosilsa, Web – sahifaga joylashtirilishi lozim bo'lgan sahifalar ruyxati chiqadi va siz undan keraklilarini tanlab olishingiz mumkin:

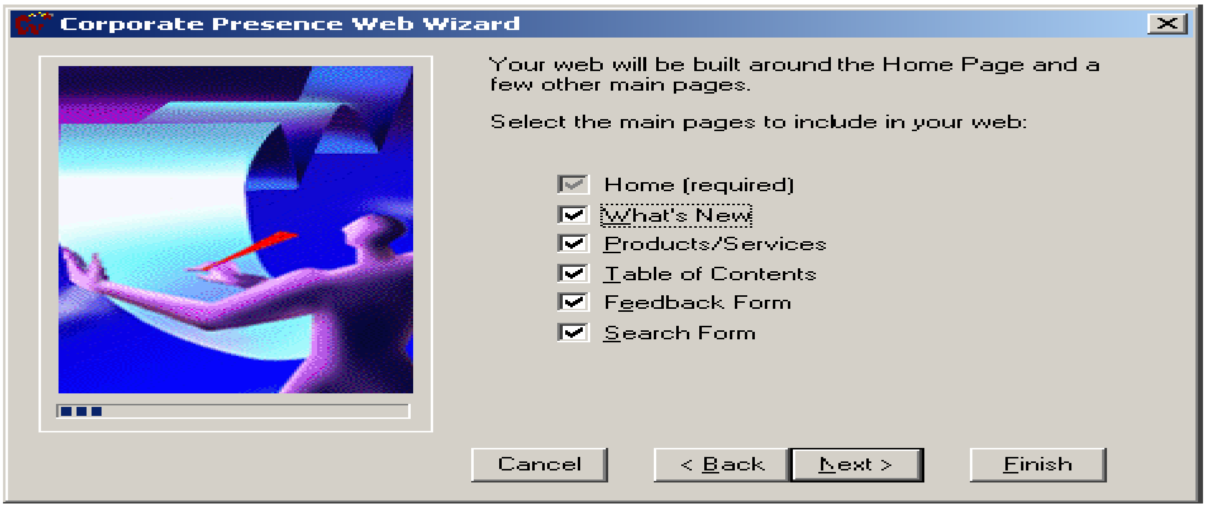

Sizning nimalarni tanlaganingizga bog'liq ravishda Master yaratilayotgan saytda xilma-xil dialog oynalarini aks ettiradi. What's New (Yangiliklar) va Search Form (Qidiruv formasi) maydonlariga sichqoncha ko'rsatgichini keltirib, uning chap tugmasi bosilsa, darchalardagi tegishli belgilar yo'qoladi. Demak, bu ishni qilsangiz, sizning saytingizda xuddi shu bo'limlar bo'lmaydi. Tanlov nihoyasiga yetgandan so'ng, Next (Dalee) tugmachasi turtilsa, ekranda sizning saytingizda aks ettirilishi lozim bo'lgan ma'lumotlarni tanlash imkoniyatini yaratadigan quyidagi oyna tasviri hosil bo'ladi:

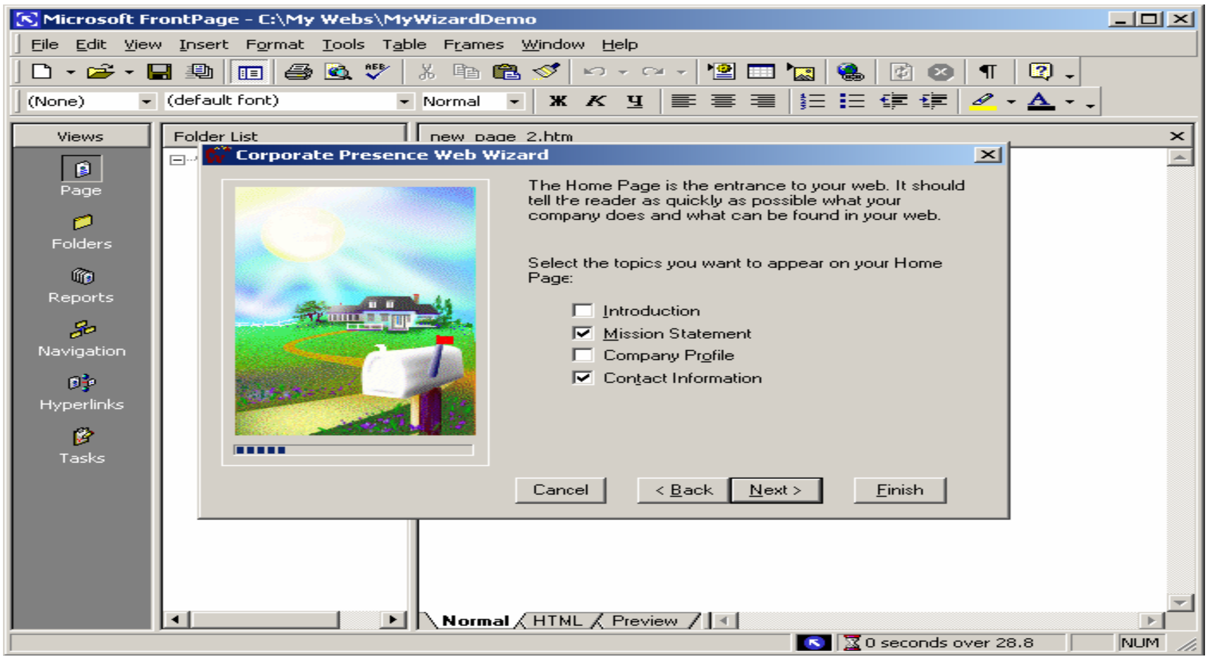

Ushbu oynadagi Inroduction (Kirish) maydoniga belgi qo'yilsa, saytda yana bir bo'lim – Kirish hosil qilinadi. Yana Next (Dalee) tugmachasi turtilsa, ekranda mahsulot va xizmatlar (Products – mahsulotlar, Services – xizmatlar) uchun qancha miqdordagi sahifalar ajratilishi kerakligini aniqlashga imkon beradigan dialog oynasi hosil bo'ladi:

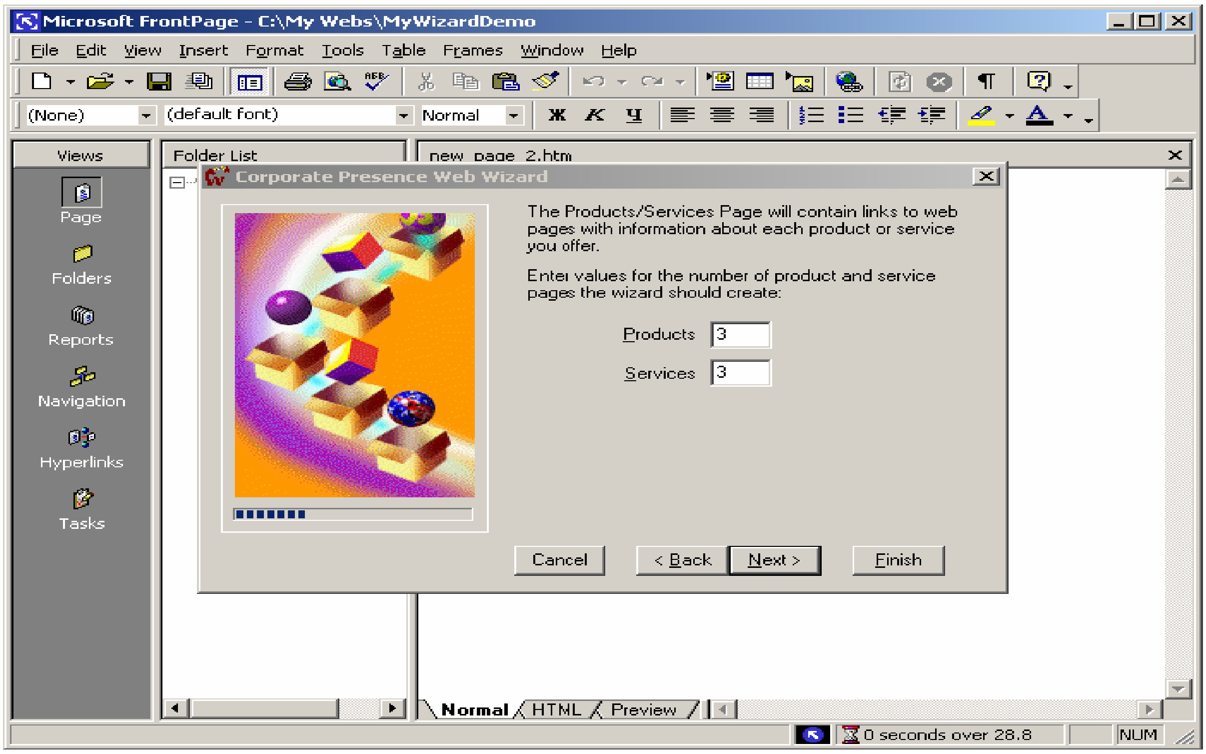

Ularning kerakli bo'lgan sonini kiritgandan so'ng, yana Next (Dalee) tugmachasi turtilsa, ekranda yaratilayotgan saytda mahsulot va xizmatlar haqida qanday ma'lumotlar bo'lishini aniqlashga imkon beradigan quyidagi dialog oyna hosil bo'ladi:

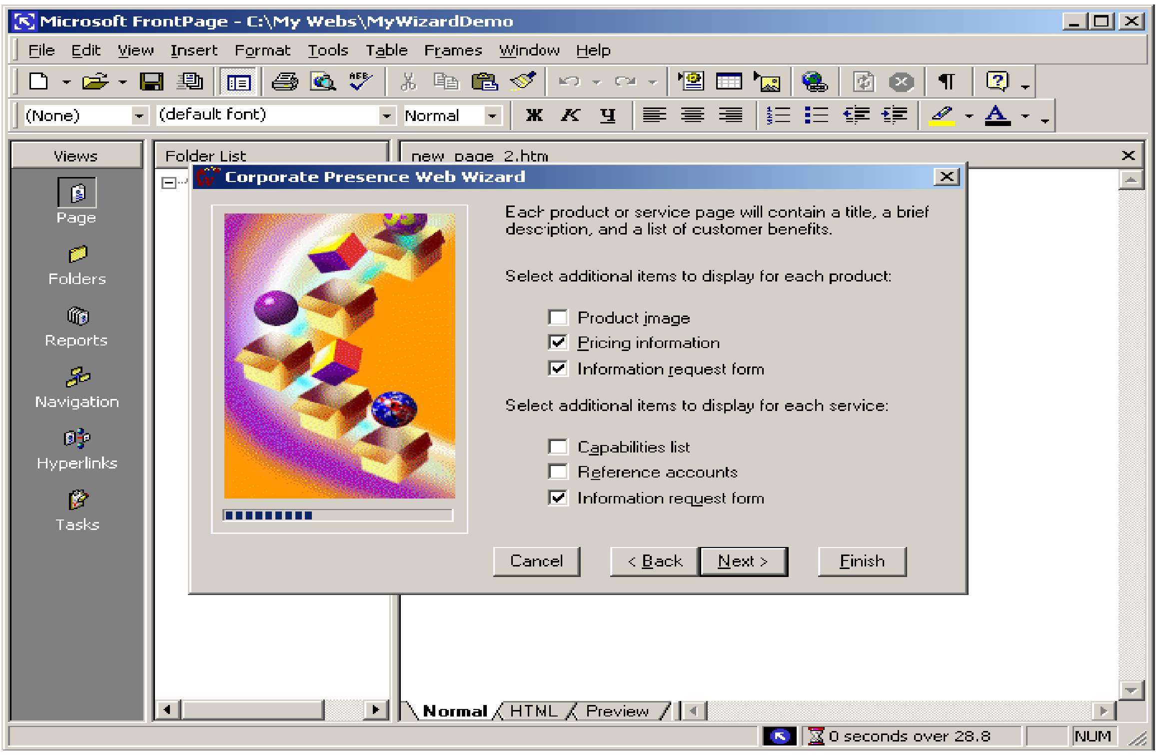

Ularning ichidan keraklilarini belgilab bo'lgandan so'ng yana bir marta Next (Dalee) tugmachasi turtilsa, ekranda Web – saytga kiruvchilar haqida qanday ma'lumotlar olishingiz kerakligini aniqlashga imkon beruvchi dialog oynasi hosil bo'ladi:

Ushbu ma'lumotlarni beruvchi sahifaning nomi Feedback (Teskari aloqa) deb ataladi va uning qanday ko'rinishda bo'lishi keyngi dialog oynalari orqali aniqlanadi. Keyingi qadamlarda Web – sayt mundarijasi qanday ko'rinishda bo'lishi, sahifalar dizayni o'z ichiga nimalarni olishi, tugallanmagan sahifalar qanday simvol orqali belgilanishini tanlab olinadi. Bu ishlarni bajarish oqibatida ekranda quyidagi dialog oynasi hosil bo'ladi:

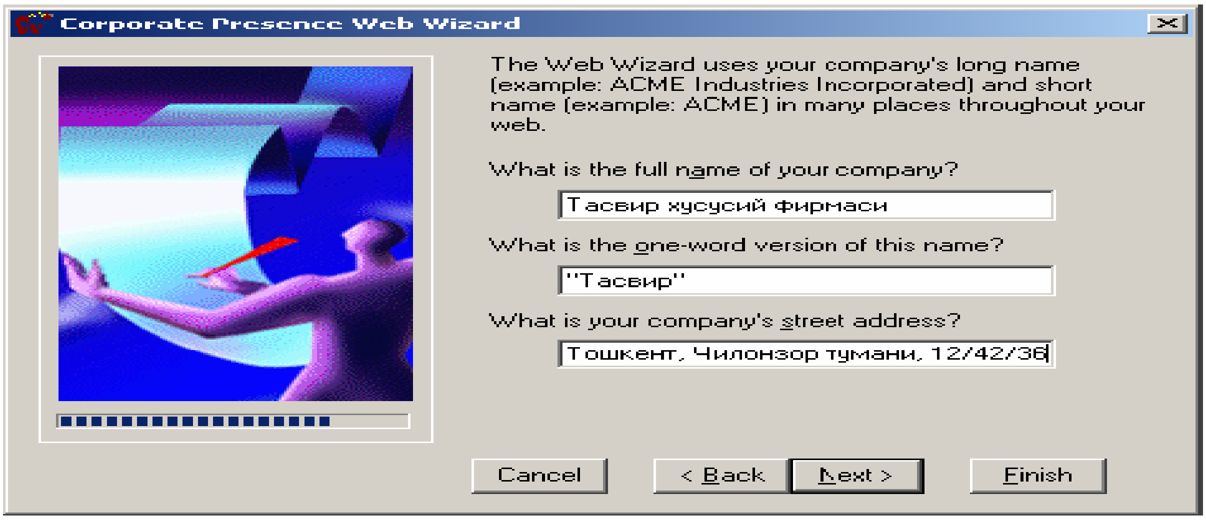

Ushbu oynadan foydalanib, tashkilot to'liq nomi, uning qisqa nomi va manzili yaratilayotgan Web – saytga kiritiladi. Yana bir marta Next (Dalee) tugmachasini bosish qo'shimcha ma'lumotlar kiritilishini so'raydi. Uni kiritib bo'lgandan so'ng sahifalarda ishlatiladigan ranglar, grafikalar va shriftlar haqida ma'lumot so'raladi. Bu savollarning barchasiga javob berib bo'linganidan so'ng, oxirgi oynada Finish (Gotovo, Tayyor) tugmasi turtiladi. Biroz vaqtdan so'ng, sizning saytingizning boshlang'ich versiyasi tayyor bo'ladi. Uning uy sahifasi (Home Page) quyidagi ko'rinishga ega bo'ladi:

2.4 **Web saxifani yaratish ketma ketligi.**

Biz dasturiy ta’minotni yarattish uchun Microsoft Front Page dasturidan hamda SWF text animatsiya yaratuvchi dasturlardan foydalanamiz.

Biz quyida keltirib o’tgan Microsoft Front Page dasturini ishga tushirish ketma ketligini ushbu rasmda keltirilgan.(1-rasm)

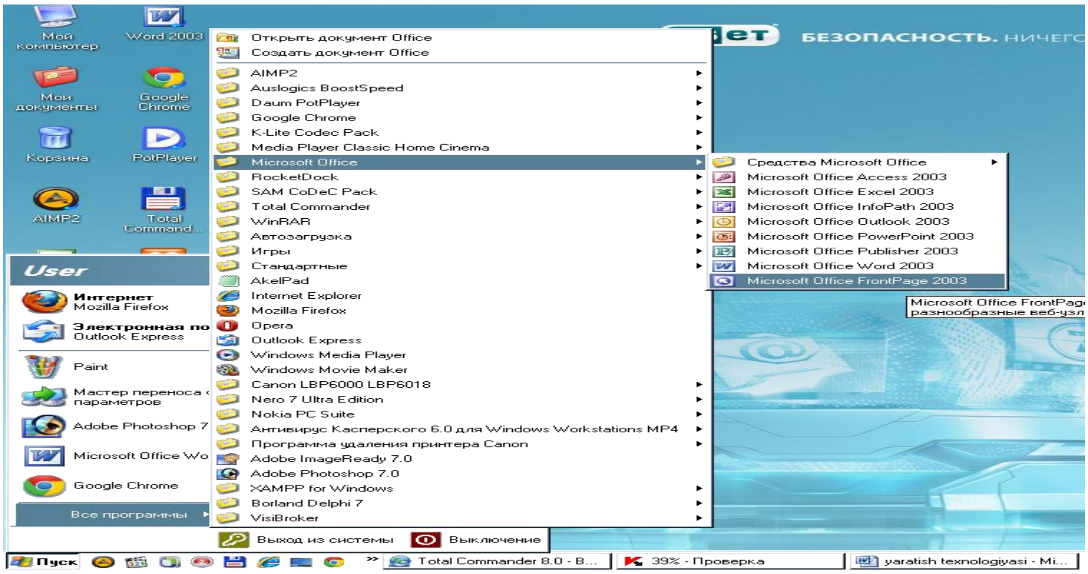

Microsoft Front Page ishga yuklab olganimizdan so’ng ,dasturiy ta’minot quyidagi ketma-ketlikda yaratiladi:

Dasturni ishga yuklaganimizda ekranda yangi oyna hosil bo’ladi(2-rasm).

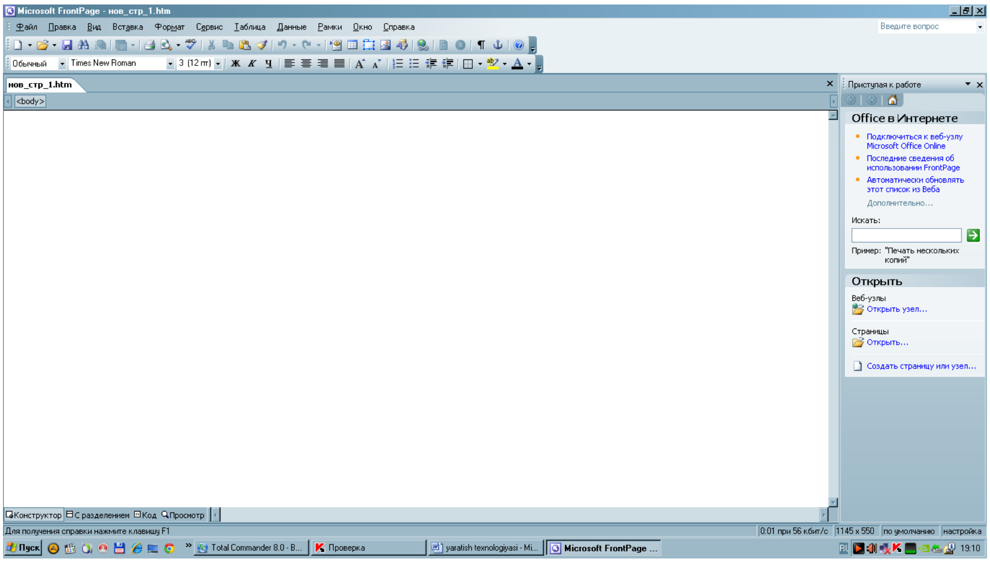

Bu oynadan biz Создать страницу tugmasini bosamiz shunda dastur oynasining o’ng qismida quyidagi oyna hosil bo’ladi

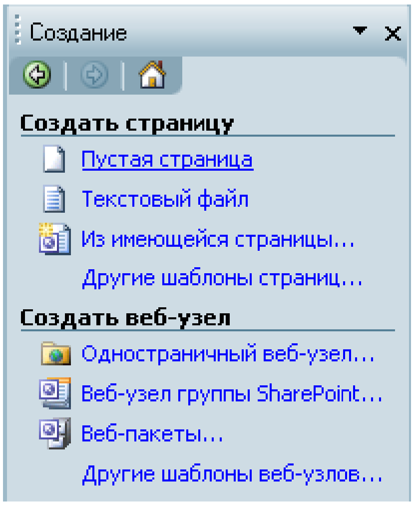

Bu oynada biz tayorlayapgan Web saytimizni qanday oynada ochish usullari keltirb o’tilgan bundan biz пустая страница bo’limini ishga yuklaymiz shunda html formatdagi fayl hosil bo’ladi.

Hosil bo’lgan oynaga fon berish uchun kanteks menyudan **свойст вастраницы** bandinitanlaymiz,natijada hosilbo’lgan oynada sahiafa uchun kerakli fonni yoki fon sifatida biror rasmni tanlashimiz mumkin.

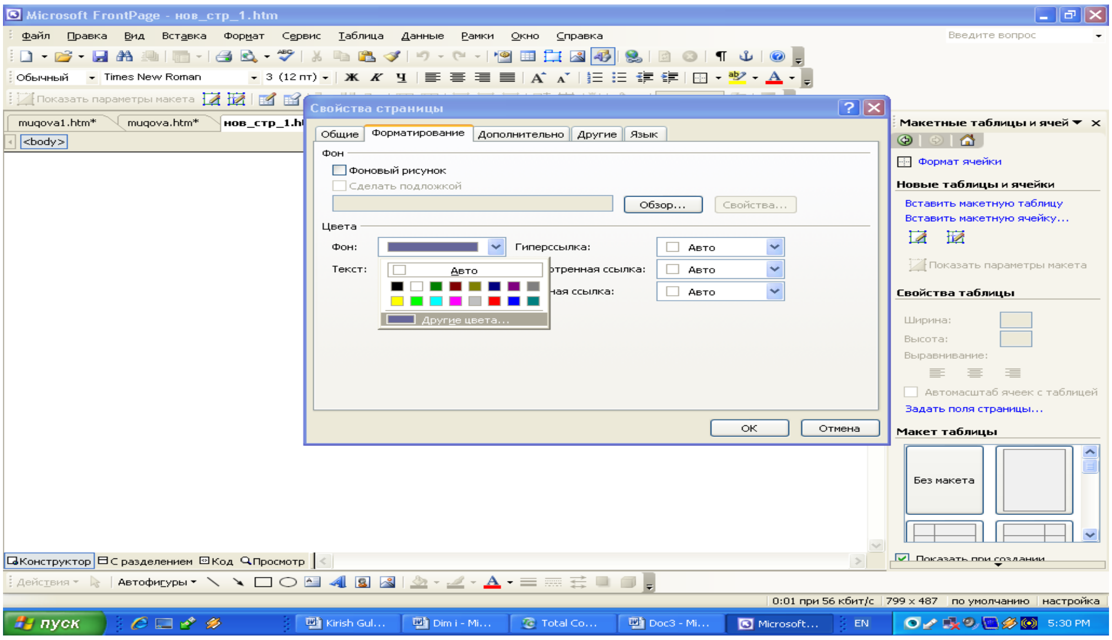

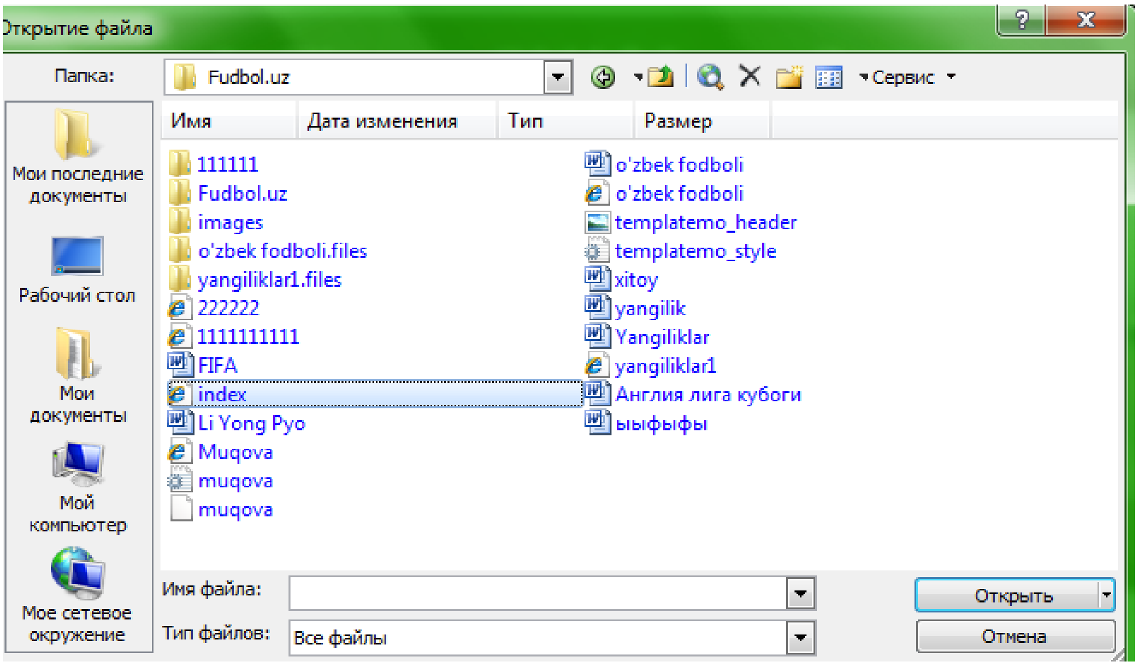

Web sahifamizga yuqoridagi rasmda keltirilgan index html nomli falyni Fron Page dasturiga chaqirib oldik .Bu shablon quyidagi ko’rinishda

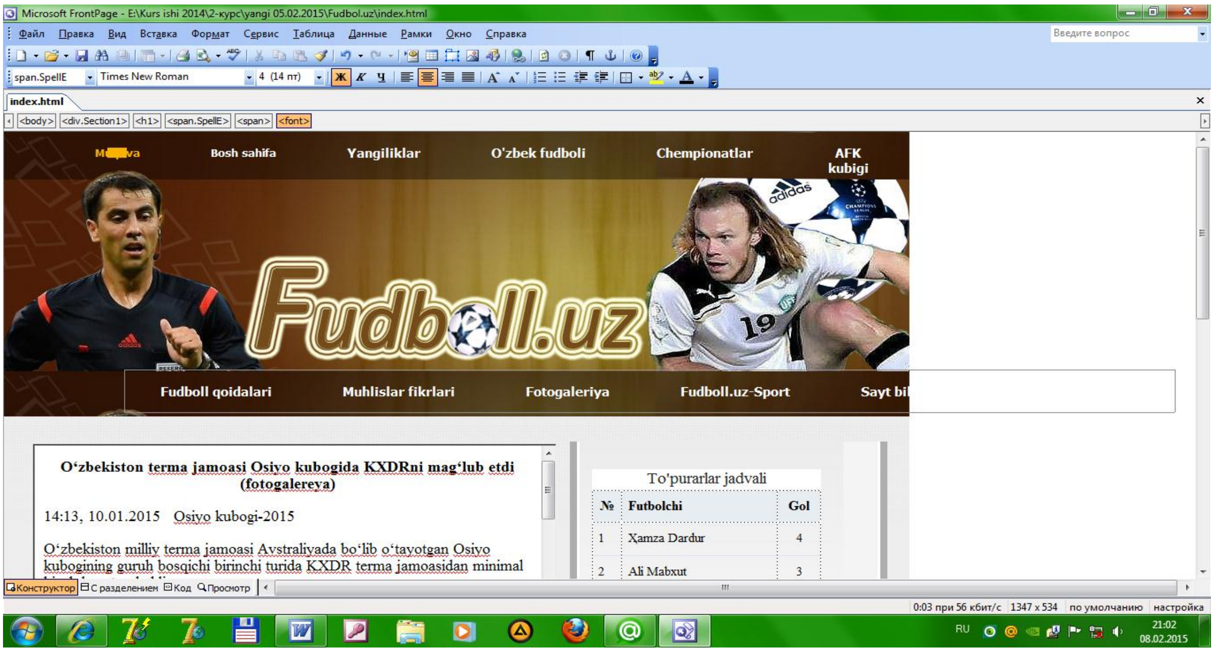

Biz tayorlayotgan web sahifamiz futboll haqida bo’lganligi sababli futbolga mos shablondan foydalanmoqdamiz. Bu shablonda tayyor menular bo’limi mavjud bu menyularni biz o’zimiz hohlagan nom bilan almashtirishimiz mumkin. Masalan Futboll.uz saytidagi Bosh sahifasini yaritib(tayorlab)korayli. Microsoft Front Page dasturiga Bosh sahifa deb nomlangan html formatili sahifani chaqirib olaylik.

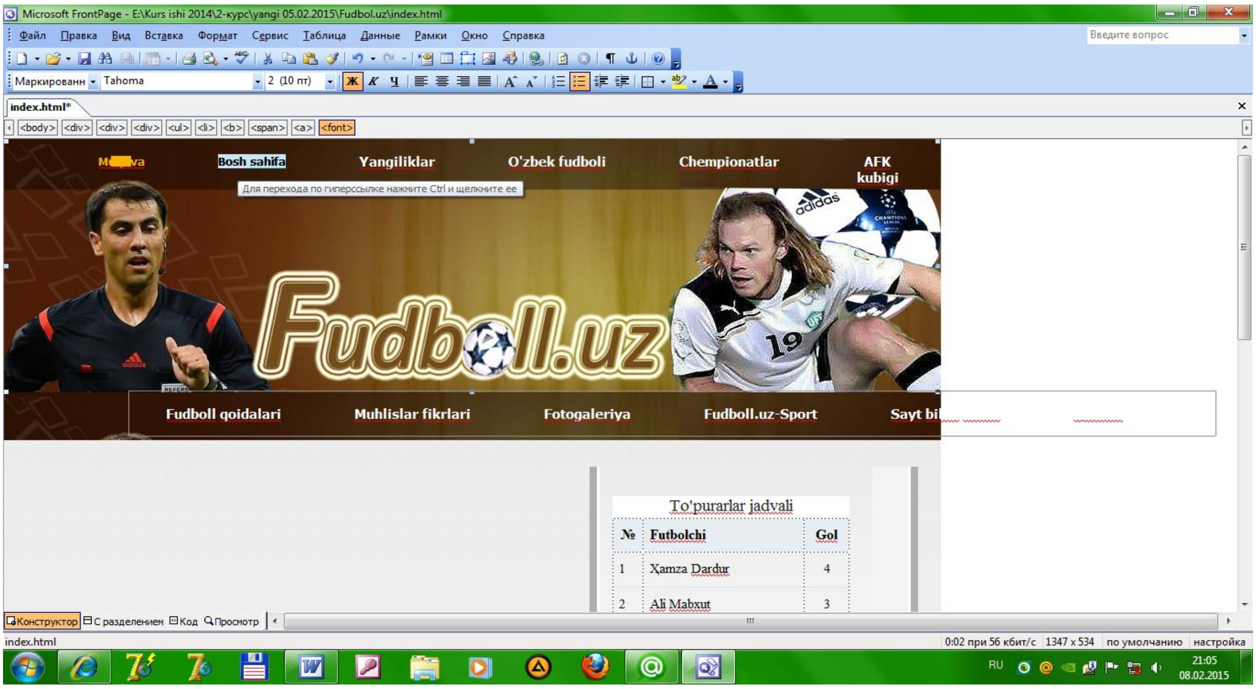

Siz yuqorida ko’rib turgan sahifani biz Bosh sahifa sahifasiga o’zgartirib chiqamiz
Buning uchun biz quyida ko’rib turgan (Web sayt haqida)nomli bo’limni quyuq taomlar nomi bilan almashtiramiz .Sahifada bunga o’xshagan ko’plab bo’limlar mavjud bularning barchasini shu tarzda o’zgartirib chiqiladi

Web sahifamizni yanada mukammal va sifatli kam ish talab etishi uchun **Вставка** bo’limmidan **Встронная рамка** bandini tallab ishimizni ozon va tezlashtiramiz . Bosh sahifa faqat bitta ma’lumotlardan iborat emas.

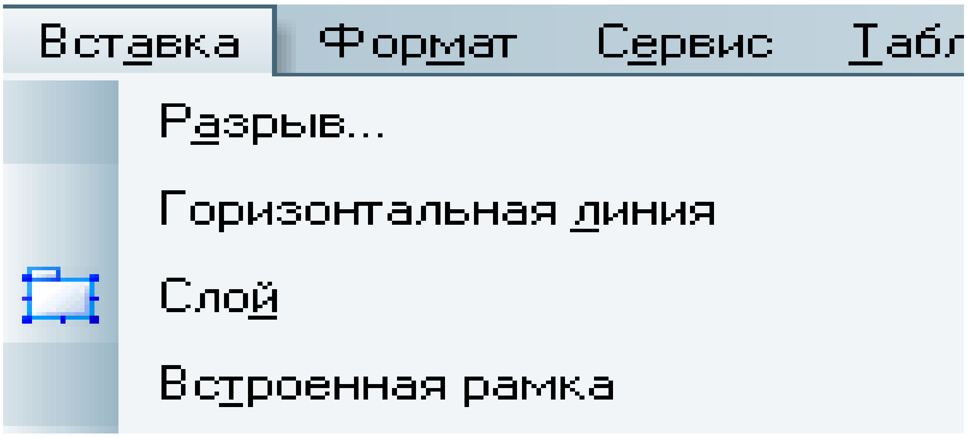

Shuning uchun **Встронная рамка** bo’limi bizga kerak

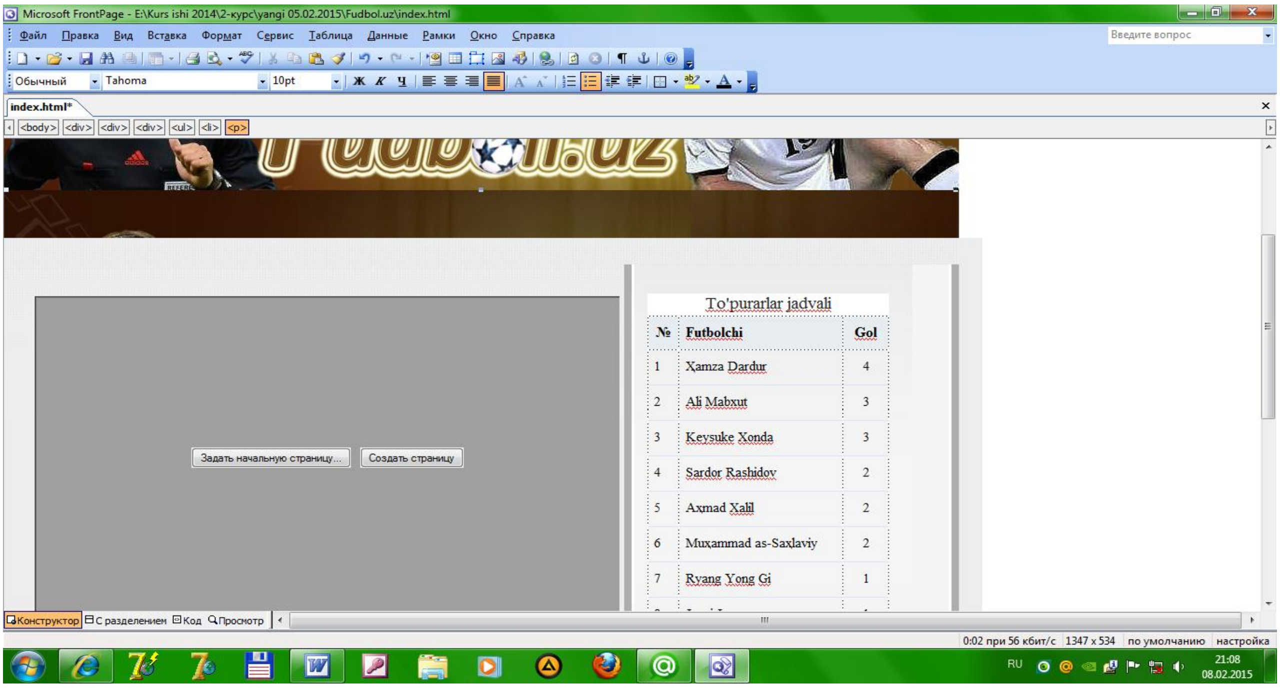

Yuqoridagi rasmda **Встронная рамка** bosishimizdan hosil bo'lgan oyna hosil bo'ldi. Ko'rib turganizdek bu oynada ikki bo'lim bor **Задать начальную страницу**,Создать страницу tugmachalari turibdi ularning farqi shundaki 1-agar sizda toyyor biror bir sahifa mavzud bo'lsa shuni chaqirib **Задать начальную страницу** joylashtirish mumkin bunda siz sahifani ishga yuklaganingizda to'g'ridan to'g'ri aydo bo'ladi. **Создать страницу** bo'limida esa siz Word matn muharririda yaratib olgan sahifalariningizni bog'lashingiz mumkin.

Word matn muharririda web sahifa hosil qilish

Misol tarzda sizda Fudboll yangliklari haqida ma'lumot bor siz uni word matn muharririda ochib

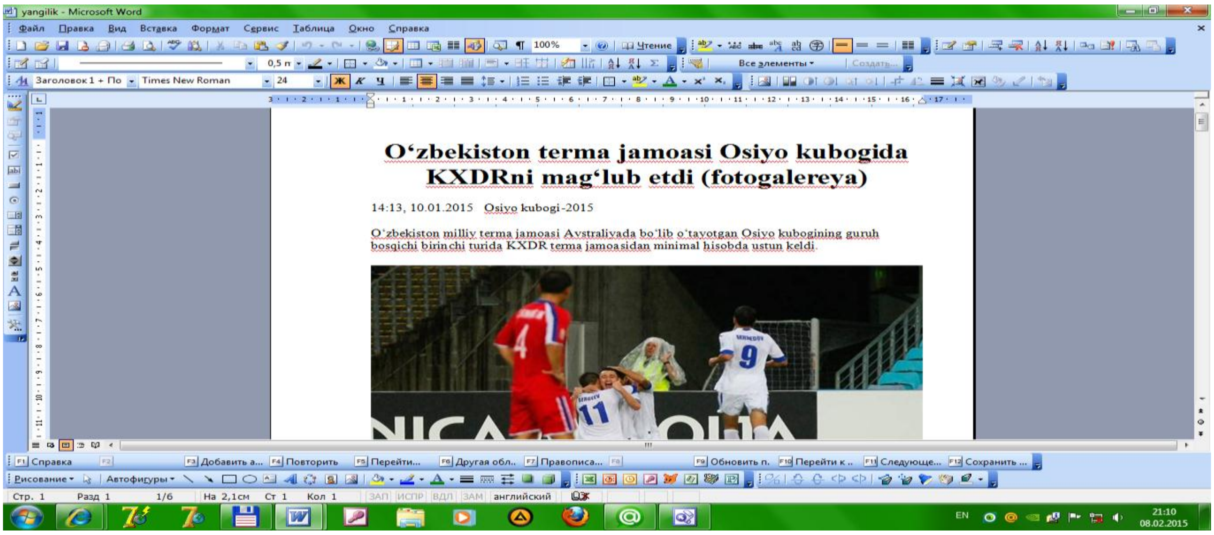

Saqlash jaroyonini quyidagi ketmaketlikda amalga oshirish lozim.

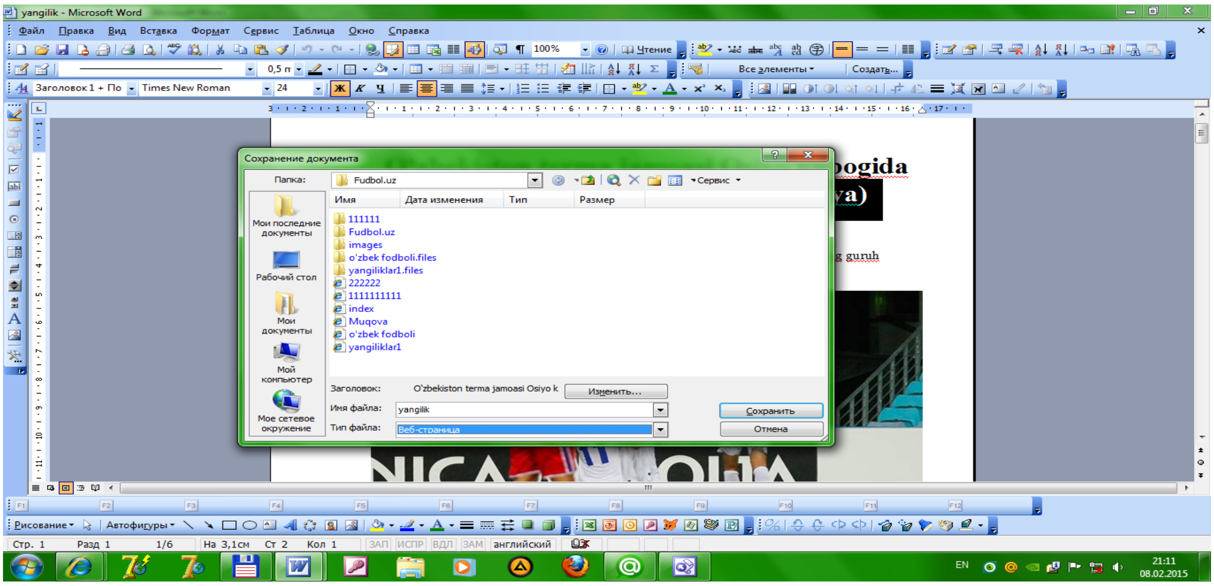

saqlanayotgan faylni **Веб страница** tipida saqlanadi.Shundan so'ng siz saqlagan faylni ochsangiz biror bir brouserda ochadi.

Eng asosiysi web sahifada sahifalarni bir-biriga bo'g'lashdan iboardir.

Microsoft Front Page dasturida sahilarni bir biriga bog'lash uchun gipersilkalardan foydalaniladi bining asosiy bazifasi birinchi joydan ikkinchi joyga o'tish demakdir.

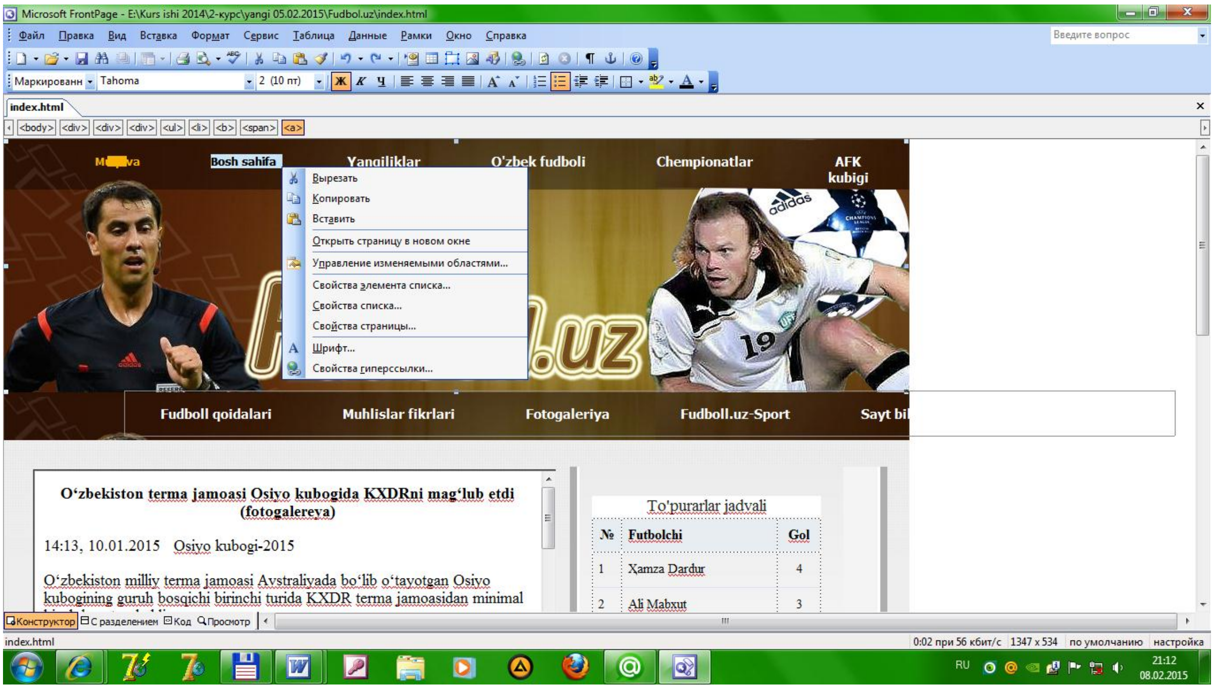

Yuqorida ko'rinib turgan rasmda silka bog'lanishi lozim o'lgan so'zni yoki menyuni blokka olib kantext menyudan **Гиперссылка** ni bosamiz va quyidagi oyna hosil bo'ladi

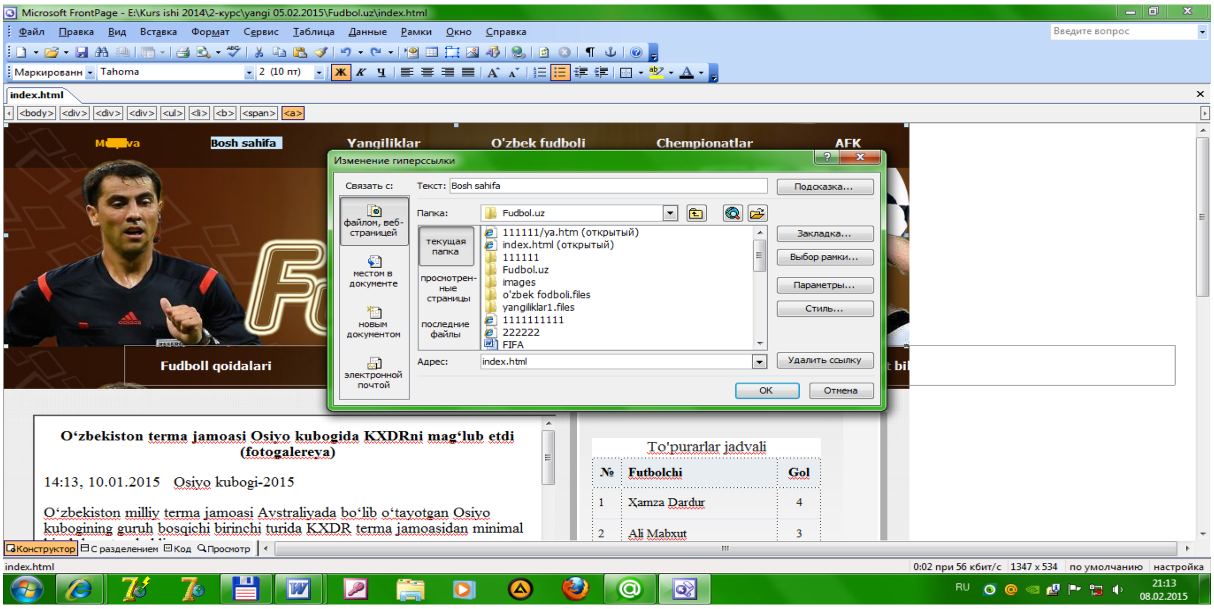

Bu oynadan sahifa nomini kor’satiladi va Выбор рамка bo’limiga murojat qilinadi

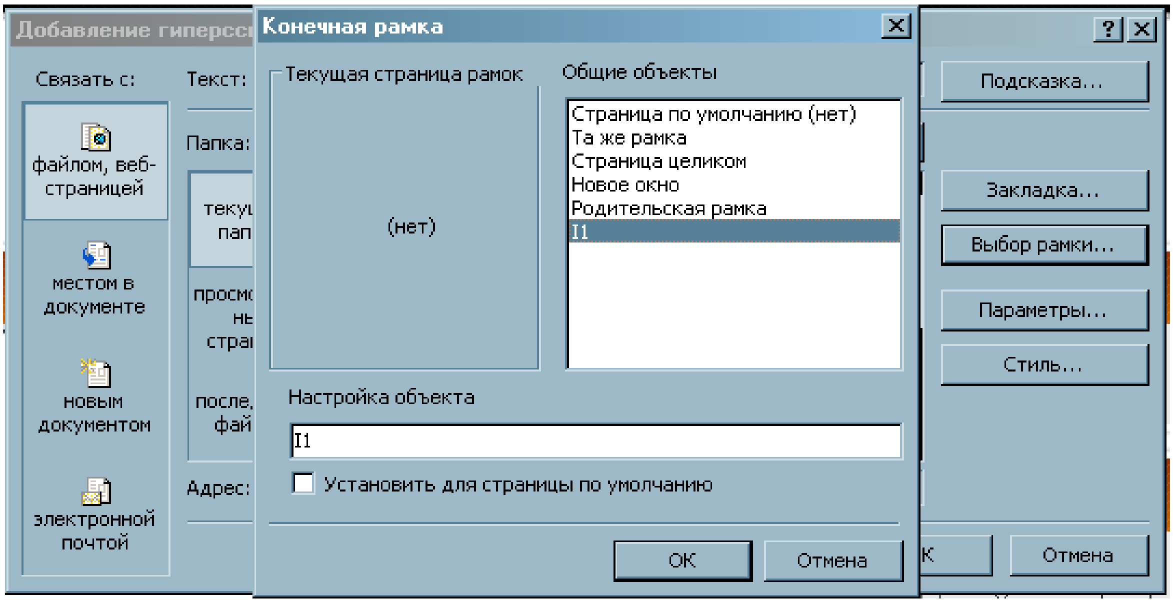

Выбор рамка da **Встронная рамка da** hosil qilib olindgan ramka mavjud bo’ladi siz ko’rsatgan sahifa shu ramkaning ichida hosil bo’ladi.Quyidagi tarzda

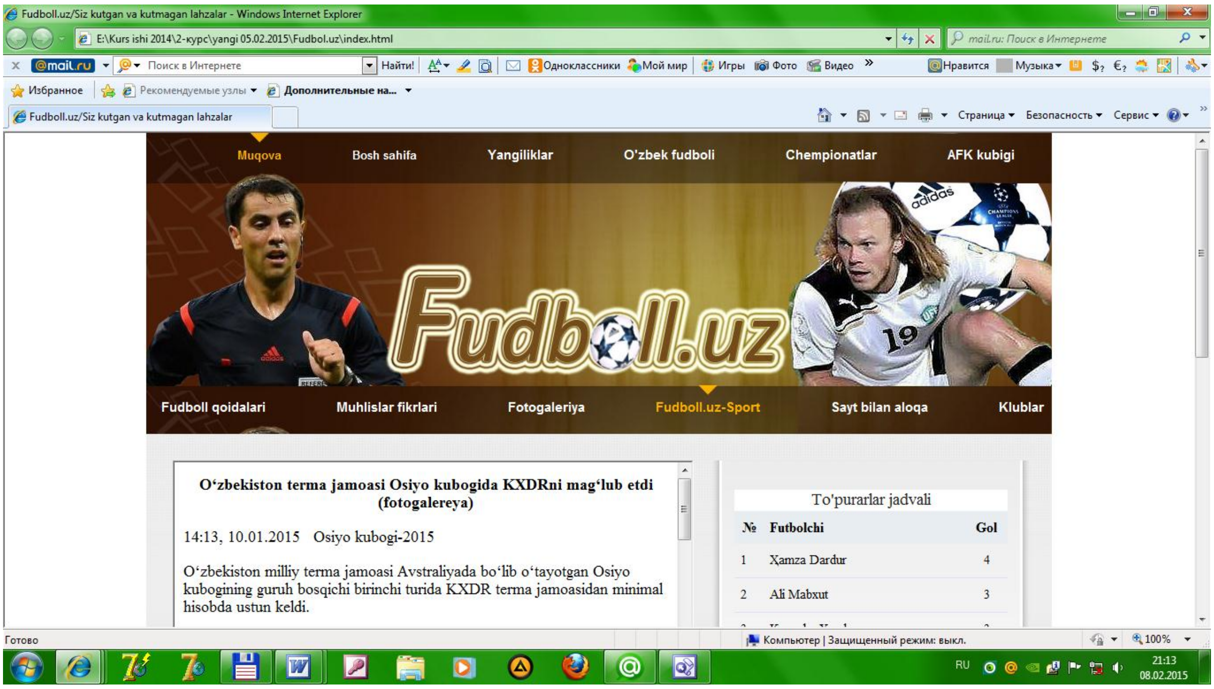

Qolgan safalarni ham Sunday yo'l bilan tayorlab olamiz..

2.5 **Yaratilgan Web saxifadan foydalanish yo`riqnomasi.**

Faol xolatdagi ish stoli oynasi yuqoridagi rasmda ko`rsatib o`tilgan. U yerda **Мой компютер** yorlig`iga kiramiz.

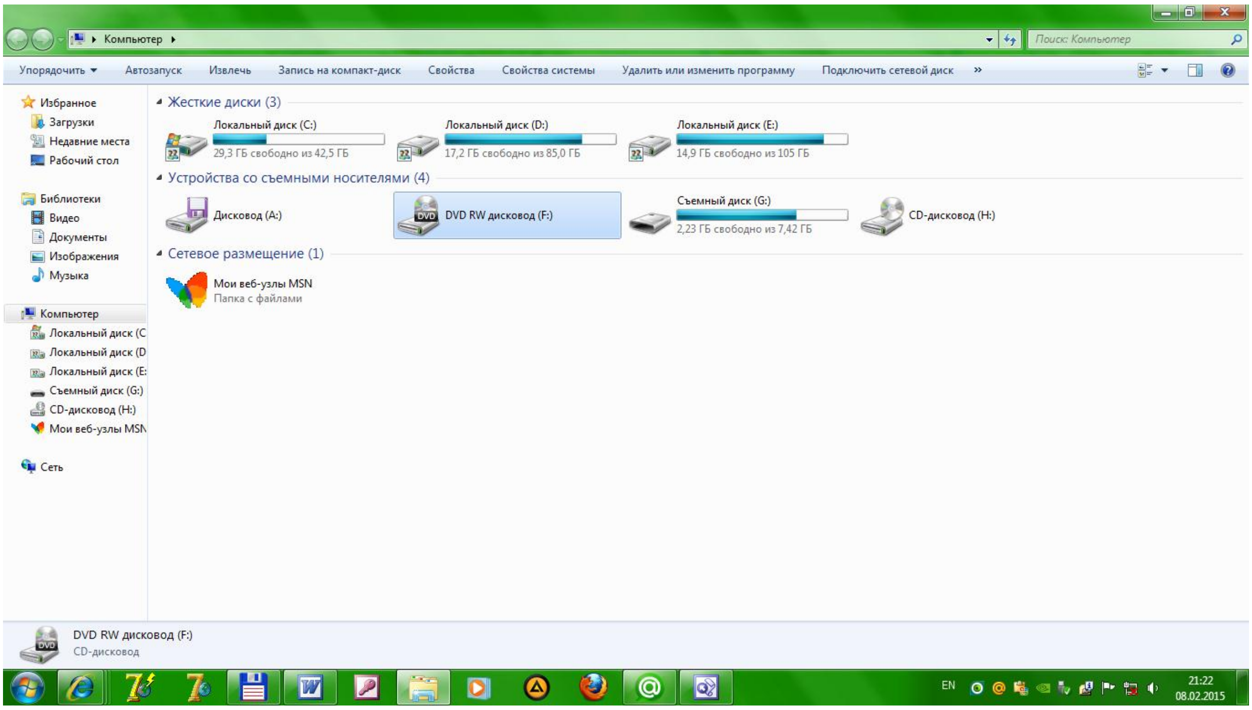

Avval o`qitilgan diskni yorliqlar orasidan topamiz. So`ng uni ochamiz.

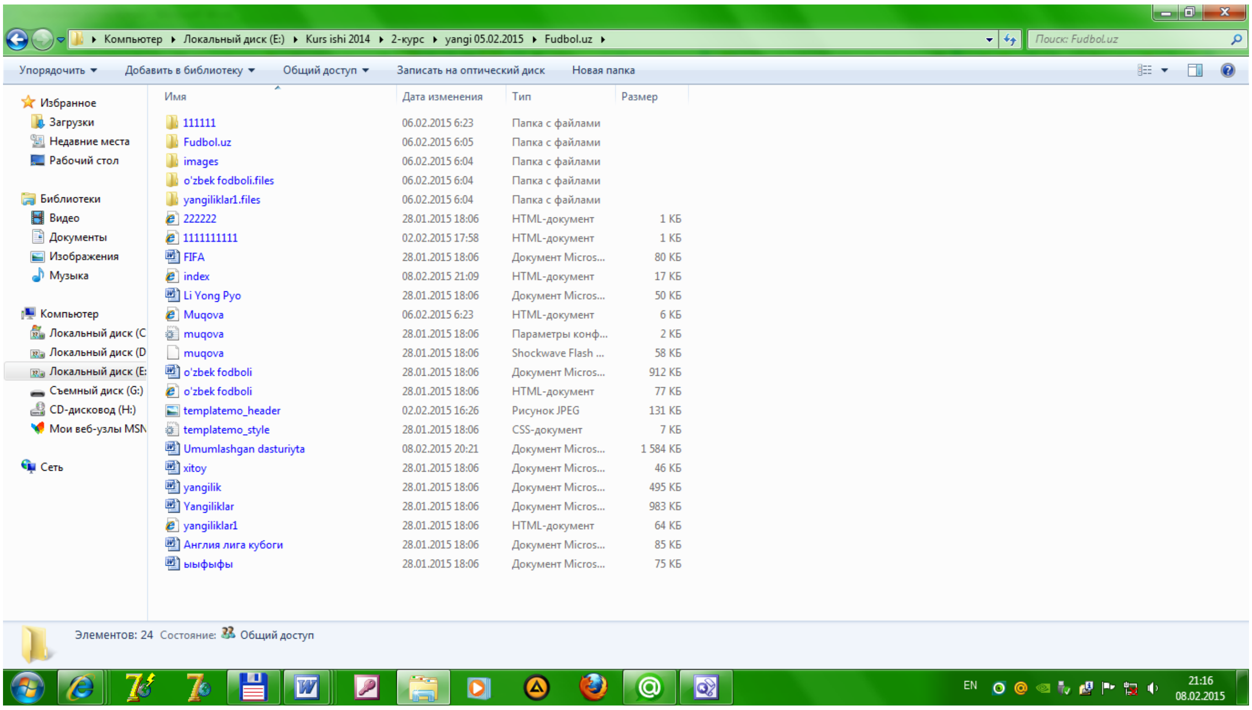

Futboll.uz papkasi ichidan biz o`zimmizga kerakli bo`lgan Index.html faylini ishga tushuramiz.

Index fayli ishga tushgandan so`ng yuqoridagi oyna xosil bo`ladi. Bu oyna muqova menyusi xisoblanadi

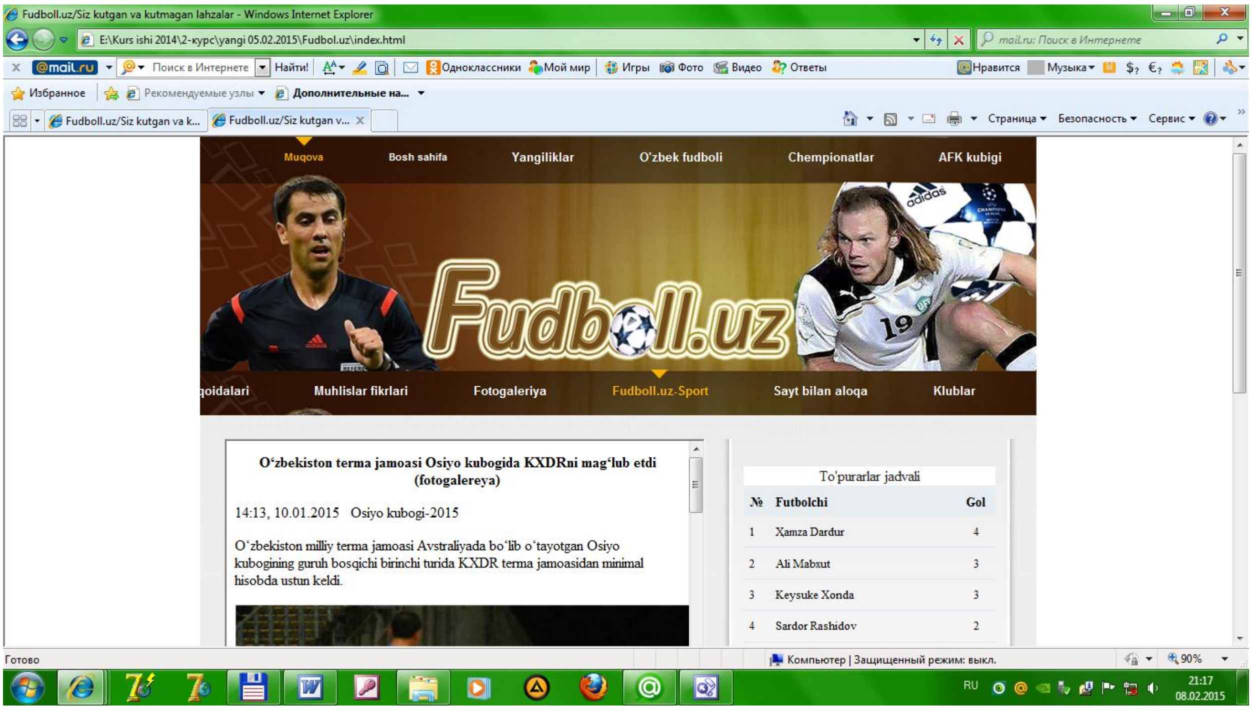

Bosh saxifa oynasi 34-rasmdagi ko`rsatilgan oynadir. Bu oynada Osiyo kubogi xaqida ma`lumot berib o`tilgan.

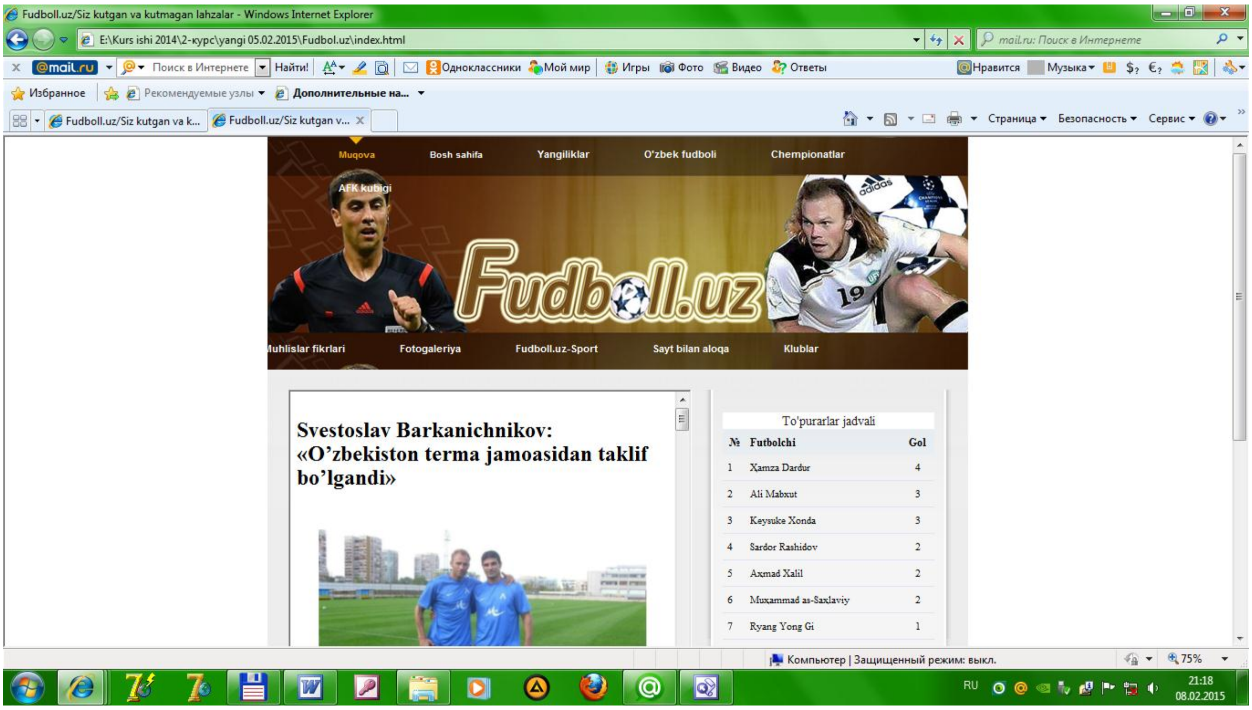

Yangiliklar menyusida futbol olamiga oid yangiliklar berib o`tilgan. O`zbekiston Olimpiya terma jamoasi xalqaro turnirda ishtrok etishi xaqida ma`lumotlar bor.

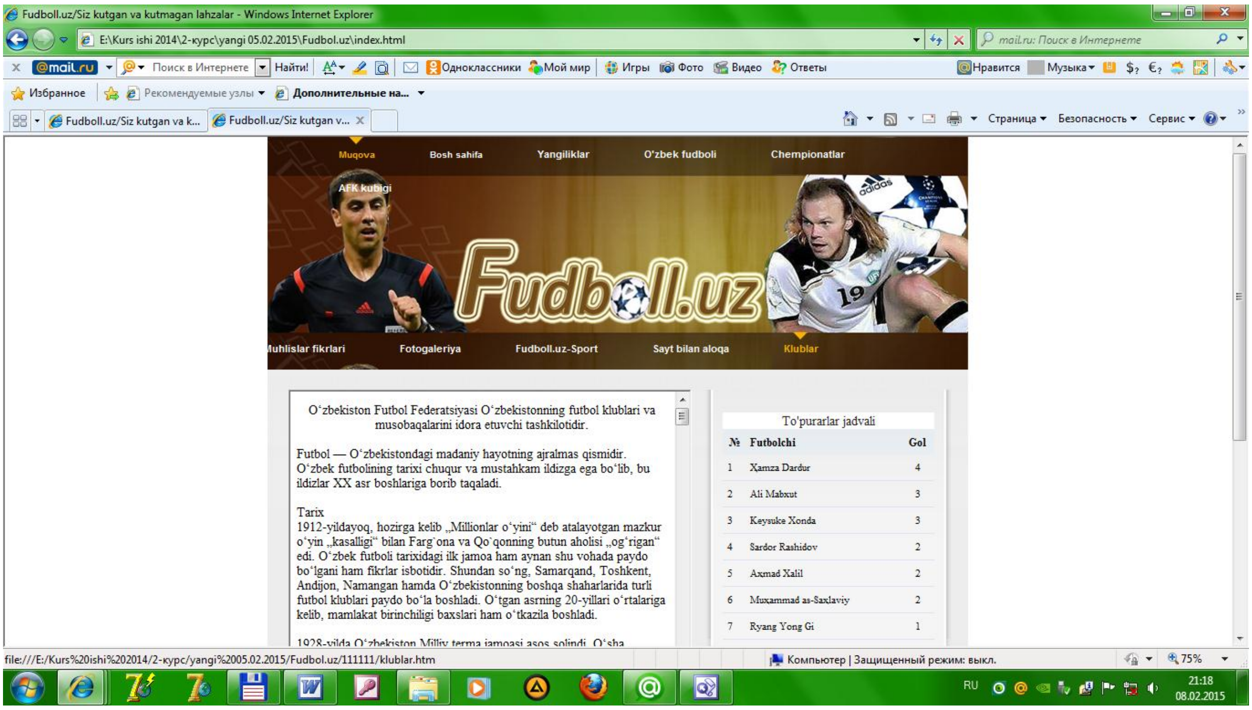

O`zbek futboli menyusida (36-rasm) O`zbekiston futbolining buyuk tarixi xaqida ma`lumotlar xam berib o`tilgan.

Chempionat menyusida O`zbekiston futbol olamida eng so`ngi uchrashuvlar xamda natijalar xaqida ma`lumotlar berib o`tilgan.

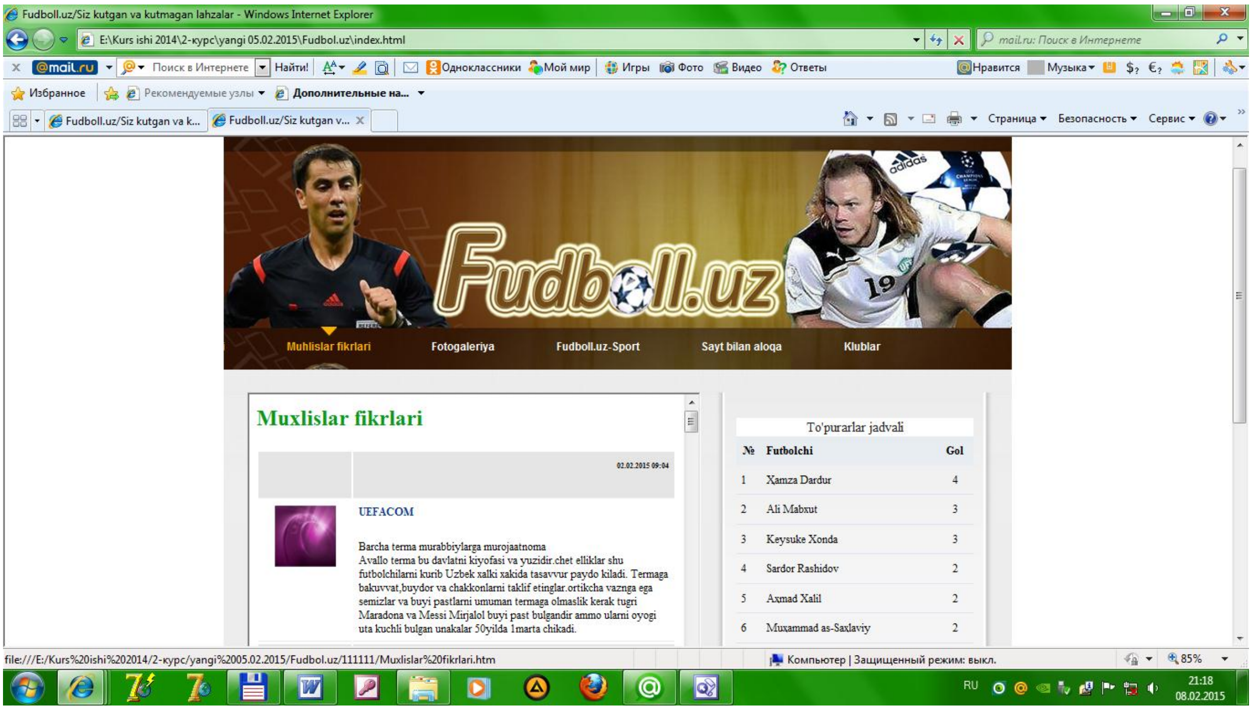

Fikrlar menyusida muxlislarning futbolchilarimmiz xaqida o`z fikrlari bilan o`rtoqlashganlar.

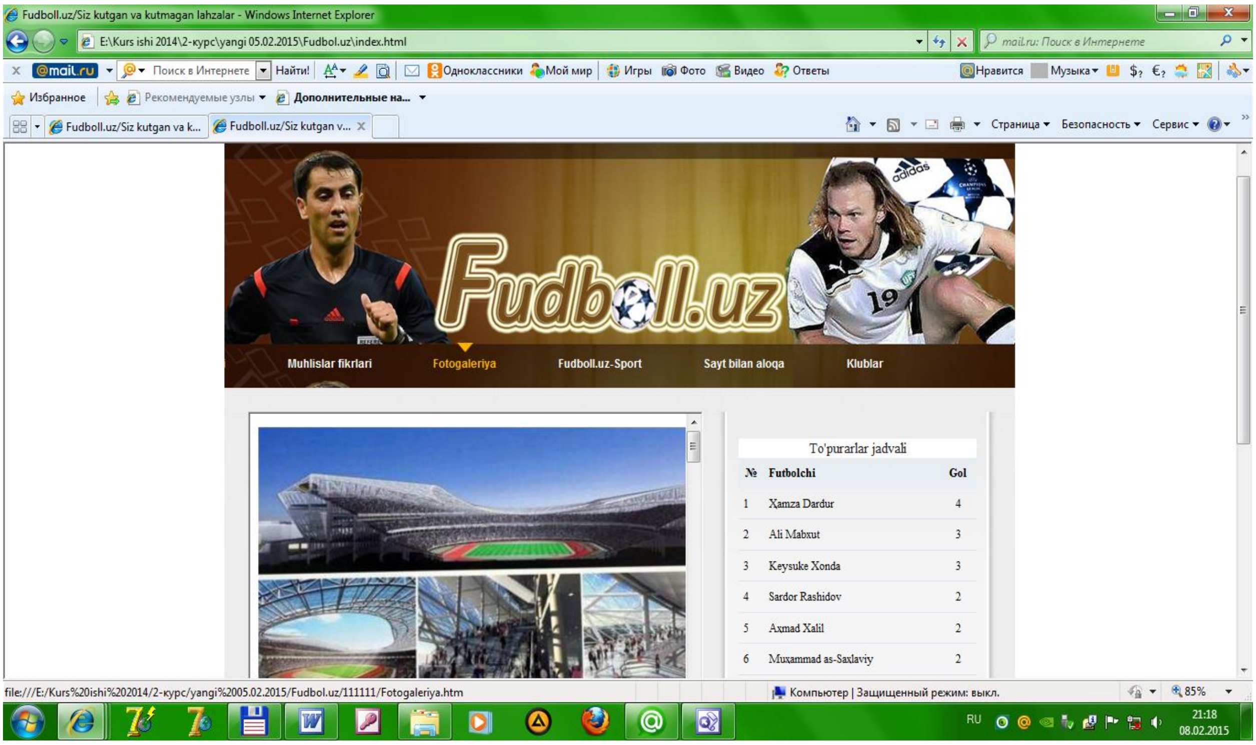

Fotogalereya menyusida O`zbekistondagi stadionlar xamda futbolchilarimmizni foto rasmlari berib o`tilgan.

Futboll.uz menyusida O`zbekistonlik sportchilarning qo`lga kiriytgan yutuqlari xaqida qisqacha ma`lumotlar berib o`tilgan.

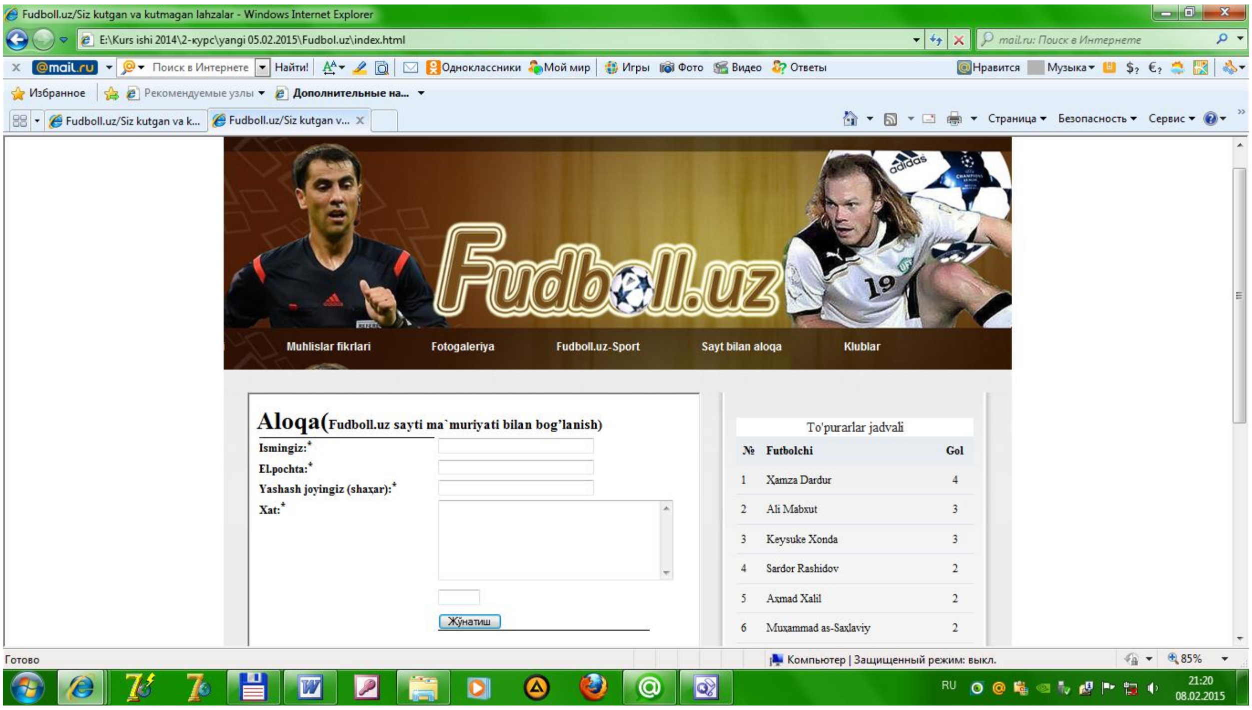

Sayt bilan aloqa menyusida Futboll.uz sayti ma’muriyati bilan bog`lanish xamda sayt xaqida o`z fikr muloxazalarini bayon etishlari mumkin.

XULOSA

Menga kurs ishi mavzusi sifatida O`zbekistonda futbolning rivojlanishi xaqida Web saxifa qilib tayyorlash vazifasi qo`yildi. Mavzuga kerak bo`ladigan ko`plab ma`lumotlar bilan ishladim. Bu izlanishlarim natijasida Web daxifa yaratishni o`rgandim. Bu esa keyinchalik amalga oshirilish uchun kerak bo`ladigan dasturlar va Web saxifalarni tayyorlashga asos bo`ladi deb o`ylayman. Bu Web saxifa tayyorlashda foydalanilgan dasturlarim xaqida to`liq ma`lumotlarni bilishim kerak. Buni tayyorlashda Front Page dasturini o`rgandim va ular bilan ishladim, ma`lumotlarni qidirdim va shunga amin bo`ldimki bu soxaga qanchalik kirganimmiz sari uning naqadar o`rganayotgan ishlarimmiz kamligini bildim. Web saxifamga ma`lumot qidirib juda ko`p ma`lumotga ega bo`lgan bo`lsam, endi dastur yani Web saxifamni tayyorlash uchun Front Page dasturi bilan ishlashga mo`njallangan ekan. Dasturni yani Front Page xaqida mukammal ma’lumotlarga ega bo`ldim. Bu yaratgan Web saxifamni O`zbekiston balki butun dunyo internet tizimidan foydalanuvchilar istalgan joydan internet tarmog`i orqali O`zbekistonda futbolning rivojlanishi xamda kelib chiqish tarixi, futbol olamida bo`layotgan yangiliklardan xamda Chempionat natijalaridan xabardor bo`lishlari va kerakli ma`lumotlarni bilish imkoniyatlari mavjud. Xulosa o`rnida shuni aytib o`tamanki kurs ishi bu bizlarni izlanishga chorlaydigan dastur bo`lib xizmat qilmoqda. Endilikda men Front Pageni yanada chuqurroq o`rganib bundanda ko`ra mukammalroq Web saxifa yaratmoqchiman. Bu men uchun o`rganishim va doimo o`qib izlanishim kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro`yxati

1. R. Maraximov S. I. Raxmonqulov.

,, Internet va undan foydalanish asoslari “ Toshkent 2001

2. H. G`ulomov ,, Kompyuter tarmoqlari “ Toshkent 2000
3. Boqiyev R. Yo`ldashev U. ,, Informatika “ Toshkent 2001
4. Abdulqodirov A. A ,, Informatika va xisoblash texnikasi asoslari “ Toshkent 1996
5. A.A Abdulqodirov, A. G`. Xayitov, R.R Shodiyev ,, Axborot texnalogiyalari “ Toshkent 2002
6. S. Komilov ,, Informatika axborotlar texnalogiyasi “ , ,, Uslubiy qo`llanma 2 “ 2014.

Foydalanilgan internet saytlar

1. Uff.uz – O`zbekiston futbol federatsiyasini rasmiy sayti.

2. Stadion.uz – Futbol yangiliklari sayti.

3. Sports.uz – Sport yangiliklari sayti.

4. Google.uz – Axborot qidiruv sayti.